

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2019. december–2020. január

BERETTYÁN Nándor

NAGY Mari

A sűgő

A rendszerváltás színháza

„Lenni vagy nem lenni?”

januári műsorral, előadás- és programajánlóval

Nagy Márk – A néző igazi szabadsága • **1989** – Államosítás, cenzúra, szabadság •

Nézőpontok – Bazsányi Sándor, Hodász András • **Előadás-ajánló** – Rocco és fivérei, Médeia, Galilei élete, Egy ember az örökkévalóságnak, Meggyeskert • **VII. MITEM** – fesztiválelőzetes •

A színház és Trianon – Kolozsvár 1918–1919 • **Diákszínházok** – életre szóló élmény

A néző igazi szabadsága

Engem a történet érdekel. Gyerekkoromban nagyon kedveltem, ahogy a nagymamám hihetetlen átéléssel mesélt gyermek- és fiatalkora eseményeiről. A történeteket nagyjából félévente újra elmesélte, és döbbenettel tapasztaltam, hogy a sokadik alkalommal is ugyanazt a hatást éri el.

Mesélés közben pontosan látta maga előtt az élete filmjének képkockáit. Természetesen nagyon erős érzelmi viszony kötötte ezen emlékeihez (ahogyan engem is őhozzá), ezért mikor újra elmesélte azokat, hiába hallottam már többször a történeteket, az ő közlésének köszönhetően minden alkalommal úgy éreztem, mintha én is ott lennék vele ilyenkor. Mintha ott állnék valahol a közelben, védve bár, de tehetetlenül abból a szempontból, hogy ha szeretném is, hogy néhány történet másképp végződjön, nem tehetek semmit ennek érdekében. A boldogságában ugyanúgy osztoznom kellett, mint a szenvedéseiben, persze, ahogy mondtam, lényegesen „védettebb” helyzetben.

Érdekes lett később, amikor felfedeztem, hogy nem csupán maga a történet, hanem néhány szófordulat is ismétlődött, a nagymama mondandójában egyfajta állandó szerkezetként működött néhány kifejezés, ami még élesebb és hatásosabb képet rajzolt az élményeiről. Ez arra engedett következtetni, hogy a kifejezés módjának és a kifejezés eszközének egyaránt a legmegfelelőbbnek kell lennie, és persze szimbiózisban kell működniük egymással, hogy a hatást elérjük a történet befogadójánál. A nagymamám saját élményeiről beszélt, saját történeteit mesélte, mindig ugyanúgy.

A színházban viszont akár új történetet mesélünk, akár a régieket mondjuk el újra és újra, a „hogyan” a lényeg, vagyis mindig az új, a váratlan a hatásos. Nekünk, színészeknek az a dolgunk, hogy mások élményeit és történeteit a megfelelő eszközökkel a magunkévá tegyük, hogy aztán a nézők számára minél átélhetőbben közöljük. És természetesen hab a tortán az izgalom, amikor a nézőknek egy-egy darab több szereplőjének köszönhetően más és más szemszögből is alkalma nyílik szemlélni az eseményeket. Ha a történet főszereplői egyaránt erős hatást gyakorolnak rá, befogadóként a közönség dönthet róla, kinek és miben ad igazat. Ebben rejlik – azt hiszem – a néző igazi szabadsága. Ő dönt, melyik szereplőre milyen érzelemmel gondol. Nagy élmény, amikor azt tapasztalom, sikerült megnehezíteni a döntését.

NAGY MÁRK színművész

7 A SÚGÓ

„A sűgőban szűnen van a modoros, a tehetsűges, a tehetsűgtelen, a hadarűs, a szűpen beszűlű, a technikűs, az ősztűnűs – rűviden a legkűlűnbűzűbb emberek. Ez az elűadás az élet metaforűja.” (Berettyűn Nűndor)

12 SZÍNHÁZI RENDSZERVÁLTÁS

A magyar szűnhűz legűjabb kori ատalakulűsa műig tartű, hosszű folyamat volt – s nem kűthetű egyetlen tűrtűnelmi dűtumhoz, tűrsadalom- vagy politikatűrtűnelmi aktushoz. Sűratű Ildikű a rendszervűltűs/vűltoztatűs 30. ատfordulűjűra emlűkeztűve ատtekintű a korűbbi ատ az őta eltelt ատtizedek legfontosabb ատloműsait.

19 KEMÉNYTOJÁS

„A szűnhűzban nem percekben műrűjűk a szerep nagysűgűt. Senki sem nűzi az őrűt, de az biztos, hogy egy mellűkszereplűnek nincs tűl sok ideje ատ lehetűsűge a karakter megmutatűsűra, a szeműlisűg hitelesűtűsűre. Lehet, hogy meg sem szűlal a szűnűsz, műgis olyan tragėdiűkat mond el, mint egy gűrűg drűma.” (Nagy Mari)

37 SZÍNHÁZ ÉS TRIANON

A kolozsvűri Nemzeti Szűnhűz volt az erdűlyi szűnjűtsűzs kűzpontja, amelynek felűvelűse a 20. szűzad elű őtize-deiben elvűlasztatatlantűl ատszefűnűdott Janovics Jenű direktűr szeműlyűvel. Tragikus életűn ատ ատűsain keresztűl ատlűhetű, mit is jelentett Trianon a kor embere szűműra.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2019. december–2020. január

Ingyenes időszaki kiadvány
VII. évfolyam, 4. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel
Korrektúra: Lukács György

Címlap:
Udvaros Dorottya és Bánsági Ildikó
a Macskajáték című előadásban
(fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:
Hétköznap 10–18 óra, hétvégén 14–18 óra között,
illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás,
vasárnap zárva.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:
Hétköznap 10 és 18 óra között.
jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:
Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzárt: 2019. december 11.

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

10

17

24

31

35

43

Premier – A sűgő

8 Az élet metaforája // Berettyán Nándor
10 Kik űk? – A sűgő alakjai

Fókusz

12 Sirató Ildikó:
Színházi rendszerváltás

Portré

18 Keménytojás // Nagy Mari

Nézőpont

24 Bazsányi Sándor:
Tartrűffel torta
25 Hodász András:
Jaj nektek, farizeusok!

Előadás-ajánló

26 Rocco és fiverei, Médeia,
Galilei élete, Egy ember az
örökkévalóságnak, Meggyeskert

MITEM

32 A hetedik
34 MITEM-előzetes

Trianon és a színház

37 Gajdó Tamás:
„Lenni vagy nem lenni?” –
Janovics Jenő

Prima díj

42 Hármast úton – Szarvas József

Könyv

45 A hosszútávfitó helybenjárása //
Kóti Árpád – a Nemzet Színésze

Film

46 Így jöttem – dokumentumfilm
a Rocco és fiverei szereplőivel

Diákszínházszók

48 Életre szóló élmény

A Nemzeti Színház hírei

50 Programajánló

54 Váltson bérletet!

56 Havi műsor

Folyóirat

58 Szcenárium – december

„Színen van a modoros, a tehetséges, a tehetségtelen, a hadarós, a szépen beszélő, a technikás, az ösztönös – röviden a legkülönbözőbb emberek. Ez az előadás az élet metaforája. A sűgőtlan állapot egy hiányérzettel szembesít: egy támasz, egy hang, akinek a segítségével reménykedhetünk.”

AZ ÉLET METAFORÁJA

Berettyán Nándor író, rendező

Vajon mi nehezebb: színészként sűgő nélkül játszani, vagy rendezőként barátokat instruálni? – Berettyán Nándor, A sűgő írója és rendezője a készülő előadás kapcsán humorról és komolyságról, megkéseltségről és feledékenységről, börtönményéről és egy még fiókban lévő regényéről is beszél. És figyelmeztet: ami bonyolultnak tűnik, nem az. Sőt: nevetni lehet majd rajta.

Szokatlan műfaji megjelölés olvasható A sűgő színlapján: absztrakt vígjáték. Mit jelent ez?

– Van egy abszurd alaphelyzet: a színészek kilépnek a színpadra, mint ha elkezdődne az aznap esti előadás, de nincs meg a sűgő, és ők nem tudják a szöveget. Mindezt egy absztrakt nyelvezettel – és bízunk benne, humorral – játsszuk el, olyan párbeszéd hangzanak el, egy-egy mondatra olyan replikák érkeznek, amelyeknek a nyelv elsődleges szintjén bizony nehezen lehetne értelmet találni. Ez persze bonyolultabbnak hangzik, mint amilyen valójában. Ha a néző az első percekben ráérez erre a stílusra, ha rááll a füle, akkor Shakespeare-rel szólva rájön: „örült beszéd: de van benne rendszer”.

Erre a különleges nyelvre utal a darab alcíme is: Valère Novarina nyomában?

– Igen, az előadásunk főhajtás a nagy francia színházművész előtt. Persze a mi darabunk nyelve nem teljesen az, mint amivel Novarina kísérletezik, de hasonló. Még 2009-ben Debrecenben láttam a *Képzeltbeli operett* című rendezését, amit ő is írt. Az számomra meghatározó szín-

házi élményt jelentett. Emlékszem, az előadás végén a Mészáros Tibor által alakított regényíró arról beszélt egy parádés „végtelen” monológban, hogy sosem tudja befejezni a regényét. Ez a tizenöt-húsz perces szövegfolyam önmagában, szó szerint nézve értelmetlen volt, de ez a monológ mégis sugallt valamit. Nem a nyelv első szintjén van értelme ennek a szövegnek, hanem egy másodlagos síkon kap jelentést mindaz, ami elhangzik. Bonyolultnak tűnik, pedig nem az. Novarina esetében az az aktus válik fontossá, hogy valaki nem tud befejezni egy szöveget, az már kevésbé, hogy ezt szó szerint hogyan teszi.

A *Képzeltbeli operett*ben nem tudta befejezni a főhős, A sűgőban pedig nem tudja elkezdni a szöveget a színészek társasága.

– A színészek kilépnek a színpadra, de amint túlvannak az előjátékon, elfelejtik a szöveget. Hiába várják a sűgőt, hiába keresik, nem találják. Ez a helyzet persze túlmutat a színészek rémálmán: ezért is hangzik el az előjáték végén, hogy „Mindenki itt van”. Hogy a nézők is magukra ismerhessenek. Színen van a modoros, a tehetséges, a tehetségtelen, a hadarós, a szépen beszélő, a technikás, az ösztönös – röviden a leg-

különbözőbb emberek. Ez az előadás az élet metaforája. A sűgőtlan állapot egy hiányérzettel szembesít: egy támasz, egy hang, akinek a segítségével reménykedhetünk.

Álljunk meg egy szóra a sűgőtlan állapot színházi értelménél. Élt át hasonlót?

– Hogy kiállok a színpadra, és csak a nagy fehér, üres lapot látom a szemem előtt? Hála Istennek ilyen még nem történt velem, de természetesen álmódram már róla többször is. A legremesebb élményem eddig az volt, ami a *Psyché* egyik előadása közben esett meg velem: tudtam, miről kellene beszélnem, de nem jutott eszembe maga a szöveg. Így aztán mondtam valami hasonlót. Hogyan sült el? Nemcsak én nevettem, hanem minden színésztársam is a színpadon.

És mit jelent sűgőtlanak lenni az életben?

– Számomra nagyon fontos a várakozás motívuma. De túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ez a 20. századi művészetnek is alapvető témája. Csehovtól Beckettig felvonulnak a nagy várakozók. De ha már szóba kerültek ezek a nagy szerzők, a mi esetünkben hangsúlyozni kell, hogy vígjátékot játszunk, szóval reményeink szerint ezeket a nagy kortárs témákat – várakozás, idő – úgy vetjük fel, hogy közben nevetni is tudunk. Egy kicsit talán zavarunkban is. Ha a várakozáson gondolkozunk, az érme másik oldala is nagyon fontos: az elkeszttség. A *Rocco és fivérei* című előadásunk miatt jött elő ez a szempont. A városias életmódunk miatt olyan sebességgel élünk, hogy emiatt elszalasztunk számtalan dolgot, elrohanunk a valóság mellett. Mire találkozoznánk vele, már túl is vagyunk rajta. A *Rocco*-ban hallható Futurista kiáltványban ez a gondolat szinte szó szerint meg is jelenik. Érdekes, hogy talán ez – a megkeszttség – volt az egyik legfontosabb témája annak a beszélgetésnek is, amit a *Csiksomlyói passió* című előadásról folytattunk – meglehető-

sen különös helyszínen. Novemberben ugyanis a baracskai börtönbe látogattunk Schnell Ádám színészollégámmal, ahol nagy szeretettel fogadtak minket, mert látták a 2018-as csiksomlyói szabadtéri előadásunk közvetítését, és emiatt rendkívül izgalmas beszélgetésben vehettünk részt. Ádám a passióban Jónás prófétát alakítja. A börtönlelkész, Szénási Jonathan Sándor református lelképásztor és a fogvatartottak társaságában sok szó esett a passiónk azon pillanatáról, amikor Jónás megérkezik – megkésve. Jézust már keresztre feszítették, de Jónás még mindig azon lamentál a Golgota lábánál, hogy figyelmeztetnie kellene az embereket, nehogy megtegyék. Hosszan beszélgettünk erről. Az elkeszttség és a feledékenység mintha kéz a kézben járnának.

A sűgő című előadásban régi egyetemista társait, barátokat kell instruálnia rendezőként. Könnyen megy?

– Fiatal rendezőként azért nehéz, mert mi alapvetően barátok vagyunk, ezért egészen más viszonyunk van, mint általában egy rendezőnek a színészeivel. Sebit – Szabó Sebestyén Lászlót – a debreceni Ady gimnáziumból ismerem, Katona Kinga a mennyasszonyom, Sanyi a bátyám, a többiekkel együtt jártunk a Kaposvári Egyetemre. Hogy lehet őket fegyelmezni? Miközben *A sűgő* próbáján fegyelmet és összpontosítást várnék el tőlük, pontosan tudom, hogy ha bemegyünk együtt egy másik előadás próbájára, én ugyanúgy hülyülök velük, mint ők *A sűgő*-n...

Nyugtalan személyiség: játszik, rendez, sőt ír is. És nemcsak *A sűgőt*, hanem egy teljes regényt is, ami kézzől kézre jár a színházban. Miért kezdett bele egy második században játszódó történet megírásába?

– Egy ideje rendszeresen hallgatom Tatár György *Bibliai kánon és vallásfilozófia* című vallástörténeti előadásait az ELTE Eper Rádiójának honlapján. Tatár a zsidó misztikát ismertette beszélt a JHVV

tetragrammatonról, ami onnan ered, hogy a jeruzsálemi templom szentek szentjének – rómaiak általi – lerombolása óta nem szabad kimondani az Isten nevét. A jeruzsálemi templom a zsidók hite szerint az Űristen lakóhelye volt, ott őrizték a frigyládát és a mózesi kőtablákat. Viszont volt évente egy alkalom, a jom kippur, az engesztelés napja ünnepén, amikor egy pap kiállt a nép elé, és kimondta az Isten nevét. Vagyis az emberek ismerték az Isten nevét, hiszen tudták, hogy minek hallatán kell leborulniuk. A 66-tól 70-ig tartó római–zsidó háború végén – amikor a Nemzeti Színház Székely János drámájára épülő *Caligula helytartója* című előadása is játszódik – rombolták le a jeruzsálemi szentélyt. Eddig szól Tatár György előadása, s innentől jön az én képzelőerőm. Ez a helyzet ugyanis annyira megragadott, hogy regény írásába is kezdtem. A történetem a Krisztus utáni második században játszódik, amikor már csak egyetlen, jámbor öregember él, aki ki tudja ejteni Isten szent nevét. A Szcenárium folyóirat közölt részletet a regényből, de igazság szerint – bár már befejeztem – sokszor írok hozzá egy-egy új bekezdést.

Mi hajtja ennek a történetnek az írásakor?

– Az öreg zsidó ember unokája hallani akarja nagyapjától az Isten nevét. Ennek a fiúnak keresztény barátja van. És szerintem ez a történet számunkra, a zsidó-keresztény vallásúak számára ma is nagyon fontos, mert ha nem tudjuk, mi az Isten neve, akkor keresnünk kell. Ezért vagyunk a megnevezésre utalva. És itt vissza is értünk Novarinához, a kimondás aktusához...

És A sűgőhöz. Az előadásban vannak dalok. De akad itt egy ellentmondás: hogyan tudják a színészek a dalok szövegét, ha a prózát elfelejtették?

– Dalokra azért volt szükség, mert rájöttem, hogy az előadás során fontosak az érzelmi kötések. De az ellentmondás ettől még látszólag

valóban fenn áll. Mi az előadás során azt játszunk, hogy nem tudjuk a darabot, miközben nyilvánvalóan egy darabot játszunk. Van ebben egy izgalmas disszonancia, hiszen mindenki, aki járt már színházban, tudja, a színpadon semmi sincs véletlenül. Az előadás igazi ízét éppen az adja, hogy a szereplők folyamatosan lebuknak, hiszen ez az egész csak játék.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Berettyán Nándor

A sűgő

absztrakt vígjáték – Valère Novarina nyomában

Bizonytalan – ÁCS ESZTER ■ Rendező – BARTA ÁGNES ■
Magyarázó – KATONA KINGA ■ Mesélő – BERETTYÁN SÁNDOR
■ Kérdező – BORDÁS ROLAND ■ Röhögő – MÉSZÁROS MARTIN
■ Elégedetlen – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Zene: Szabó Sebestyén László // Koreográfus: Vida Gábor //
Sűgő: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

PREMIER: január 5. – 19 óra 30

További előadások: január 6., 11. – 19 óra 30

Kaszás Attila Terem

Balra minden próba és előadás láthatatlan főszereplője, aki mégiscsak jelen van: Kónya Gabriella sűgő...

KIK ŐK?

„Mindenki itt van” – hangzik el az előadásban. A sűgőban színen van a tehetség, a tehetségtelen, a modoros, a hadarós, a szépen beszélő, a technikás, az ösztönös művész, vagy másként a rendező, a röhögő, a kérdező, a mesélő, a magyarázó, az elégedetlen és a bizonytalan típus. Vagyis a legkülönbözőbb emberek. Az író-rendező Berettyán Nándort arra kértük, mutassa be röviden a „teremtőményeit”. Lehet, hogy magunkra ismerünk?

ELÉGEDETLEN | Szabó Sebestyén László

„Folyamatosan beszéltek, de még sincs mondanivalótok!”

Reggel felkel és dühösen kinyomja az ébresztőt. Míg kávézik, magában végig szidja az összes kollégáját. A buszon rá se néz senkire. A munkahelyén megcsinálja, amit kell, aztán hazasiet. Este elmegy a barátaival sörözni, de azokból is elege van. Lefekszik, és mielőtt elaludna, arra gondol, mikor lesz már hétvége.

RENDEZŐ | Barta Ágnes

„Inkább daraboljuk szét a végtelent és osszuk egyenlő részekre!
Teremtsünk ritmust a világ lüktetésében!”

Hiába él húsz éve egy boldogtalan házasságban. Hiába próbálta százszor megoldani, százegyre is megpróbálja. Ha elmegy nyaralni, percre pontos időrendet csinál az egész családnak. Ha a munkahelyén vita van két ember között, mindkettővel beszél, és próbálja a kedélyeket lehűteni. Csak konfliktus ne legyen. Csak változás ne legyen. Csak ne csússzon ki az irányítás a kezéből, csak ne boruljon fel a megszokott rend. Kitartása példaértékű – és mulatságos.

RÖHÖGŐ | Mészáros Martin

„Szerinted ez érdekes? Szerinted tényleg azért jöttek ide, hogy ilyeneket hallgassanak?”

Nem vesz komolyan senkit és semmit, ezért őt sem veszi komolyan senki. Ha nem jutunk ki a foci Eb-re, csak nevet rajta, hogy milyen rosszak vagyunk, ha kijutunk, azon poénkodik, hogy úgylis mindenkitől kikapunk, ha valakit mégis megverünk, azon röhög, hogy mások is milyen gyengék. Látszólagos lezsértséggel elfogadja a sorsát, mindig jókedvű, épp ezért sosem lehet pontosan tudni, hogy igazából mit érez.

MESÉLŐ | Berettyán Sándor

„Egyszer egy balálraitelt a puskacső előtt letérdelt...”

Megkérdezik, hogy van, de ahelyett, hogy magáról beszélne, azt kezdi el ecsetelni, hogy valaki másról mit hallott. Ha a politikáról kérdezik, elmondja, hogy egy interjúban mit hallott. Ha színházba megy, és megkérdezik tőle, hogy tetszett, felmondja a darab cselekményét. Művelt, épp ezért sokszor nagyon érdekes és okos dolgokat mond, de azokat igazából ő sem érti. És nincs is róluk véleménye.

KÉRDEZŐ | Bordás Roland

„Mit akarsz ezzel mondani?”

Egy nap háromszor megkérdezi, hogy mi újság? Ha reggel fölhív telefonon, azt kérdezi: Felkel-tél? Ha találkoztok, azt kérdezi: Na, ide értél? De folyamatos kérdezőgetése végeredményben egy általános, mindenkori „megkérdőjelezés”. Minden után kérdőjelet tesz. A leghétköznapiabb, legegyszerűsebb dolgok után is, de a fontos, jelentős dolgok után is. Minden igazságában és mindennek az értelmében kételkedik.

BIZONYTALAN | Ács Eszter

„Ha szebb lennék, szeretnél?”

Vesz magának egy szép ruhát, de sosem veszi fel. Minden nap főz, de ha vendégek jönnek, inkább pizzát rendel. A főnöke agyára megy, hogy mindenhez háromszor kér megerősítést. A reptéren kiállítják a sorból ellenőrzésre, mert olyan ideges, hogy az már gyanús. Szórol szóra betéve tudja a tételeket, vizsgán mégis alig lehet kihúzni belőle valamit. Minden reggel visszazsalad a lakásába, hogy nem felejtette-e égve a gázt. Csak a párja kívánságait lesi, mégis azt gondolja, hogy a másik jobbat érdemel.

MAGYARÁZÓ | Katona Kinga

„A száján kiömlő hang csak akusztikai csalódás.
Visszhangja a már rég megtörtént múlt újrarezdülésének a jelenben.”

Mindenhez ért. Mindig mindent meg tud és meg is akar magyarázni: a legnyilvánvalóbbtól a leghihetlenebbig. Ebből kifolyólag ő sosem hibás – mindig a körülmények vagy mások. Szeret a társaság középpontja lenni, de felelősséget soha semmiért nem vállal. Olyan ember, aki csak nézi a sportot, de amikor olimpia van, ő a szakértő.

SZÍNHÁZI RENDSZERVÁLTÁS

Államosítás, cenzúra, oldódás és a nagy kérdés: Mihez kezdünk a szabadsággal?

A magyar színház és a színházi struktúra legújabb kori átalakulása máig tartó, hosszú folyamat volt – s nem köthető egyetlen történelmi dátumhoz, társadalom- vagy politikatörténeti aktushoz.

A rendszerváltás/változtatás 30. évfordulóján érdemes áttekinteni a korábbi és az azóta eltelt évtizedek legfontosabb állomásait.

Merre mutattak a vektorok 1949 után?

A kultúra karakterének, szerepének és hatásának megváltozása a rendszerszerű átépítés 1949-es kezdő időpontjától, vagyis a színházak államosításától számítható. Nagyobb művészi, később intézményi átalakulások természetesen csak később, nagyjából az 1960-as évek első felétől voltak észrevehetőek. Ekkor az egyes vidéki, majd budapesti színházak az új rendező-igazgató nemzedék funkciójába lépésével sajátos arculatot kaptak, tényleges alkotóműhelyekké váltak, az évtized végétől pedig megindult a városi bábegyüttesek, illetve balettegyüttesek hivatásossá válása is.

Eközben, s a fenti folyamattal szoros összefüggésben a kultúrpolitika enyhített a műsormeghatározó (kvázi) cenzurális szorításon is, új típusú műsordarabok is terek kaphattak a színpadokon (az 1940-50-es évek amerikai társadalmi drámáin kívül a kelet-közép-európai abszurd addig érthetetlennek bélyegzett darabjai, az új zenés színjátékok, a musicalek, vagy éppen a Brecht utáni rendezőnemzedékek ún. epikus drámakísérletei). Az 1970-es években a fiatalok színházai, az egyetemi

színpadok váltak egyre fontosabbá, s részben professzionalizálódtak, megteremtve a lehetőséget, hogy az évtized végére ismét alakulhasson művészszínház Budapesten.

Az 1949 után kibővült (és megváltozott) közönség, mely épp úgy, mint a központilag finanszírozott színházak, állami támogatást kapott (a jegyárak alacsonyan tartása a szocialista [kultúr]politika része volt). A közönség egyes rétegei, életkori csoportjai számára hivatásos színházakat hoztak létre (például a gyerekeknek és a fiataloknak játszó Állami Bábszínházat, vagy később az Ifjúsági Színházat, illetve utódait, a Bartók, majd az Arany János Színházat; az 1957-ben megnyitott Egyetemi Színpadot és a Petőfi Színházat, a 25. Színházat; 1981-ben pedig a Rockszínház működését is engedélyezték). A kultúrát és a művészetet a politikai feszültségek levezetését is szolgáló szelepnek tekintették egyes vezetők, s bár szoros ellenőrzés mellett, de megengedték a népszerű szórakoztató műfajok térnyerését is: megszületett a szocialista kabaré, vagy épp a szocialista operett...

A határok tagítására (esetleg átlépésére) az alkotók, sőt a közönség oldaláról az 1970-es évek második felében egyre határozottabb igény

Két politizáló előadás

JOBBRA:

Csiksomlyói passió – Krisztus története „mögött” Erdély és a koncepciók perék témáját is „hallotta” a korabeli közönség. Várszínház, 1981, rendező: Kerényi Imre. (fotó: MTI – Ruzsonyi Gábor)

BALRA:

Marat/Sade – a Kádár-kor tabuja a színpadon: 1956. Kaposvári Csiky Gergely Színház, 1981, rendező: Ács János (fotó: MTI – Illoszky Béla)

mutatkozott. Mind a műsor, mind az előadások színpadi nyelvezete sok újítást fogadott be. Lassanként kialakult az igény az intézményi struktúra bővítésére, átalakítására is.

Emblematikus előadások és események

Bár a változás folyamata már majd' húsz éve volt követhető, mégis megjelölhetünk néhány fontos, az átalakulás szimbólumává lett produkciót és eseményt, melyek mérföldkövekként jelennek meg a félmúlt magyar színháztörténetében.

Az 1970-es évek – inkább csak tűrt – avantgárd színházi és performanszkísérletei nem intézményesülhettek. Az Orfeo, Halász Péterék, Nagy József együttese, vagy Jeles András Monteverdi Birkózóköre, s az ELTE-n, a Székényben vagy a Szegeden, Pécsen működő egyetemi társulatok (az Universitas, az Arvisura, Malgot István Nap-színháza stb.) az úgynevezett „harmadik színház” – azaz a félhivatásos működés – keretei között dolgozhattak, mégis egyre nagyobb körben volt érzékelhető a hatásuk. A valódi művészszínházi műhelyként hihetetlen vonzerőt jelentett a kaposvári színház, illetve már korábban a szolnoki, a miskolci vagy a kecskeméti társulatok, Budapesten az önálló profilú Thália Színház, az Irodalmi Színpad (a későbbi Radnóti Színpad, ma Radnóti Színház). A skála másik végén pedig a különös összetételű „emigráns” társulatot foglalkoztató külvárosi szórakoztató színház, az angalföldi József Attila, meg a pesti kabaré szocialista örököse, a Mikroszkóp Színpad vetették meg az alapját az újra kiépülő – bár még nem intézményesülhetett – differenciált színházi struktúrának.

Az 1980-as évek legelején azután egyszerre sok minden történt. Az 1949-től tartó (látszólagos) állóvizet fölka-varták az események.

» 1980 augusztusától, az *Evita* magyarországi bemutatójától számítjuk az önálló Rocksínház történetét.

» 1981 novemberében a Népszínház társulata a budai Várszínházban bemutatta a *Csiksomlyói passiót*.

» Kaposváron 1981-ben bemutatták Peter Weiss *Marat/Sade* című darabjának „forradalmi” előadását, majd 1983-ban Eörsi István új fordításában a *Hamletet* (Arany 1868-ban színre került magyar szövege óta először mertek hozzányúlani a kanonizált „magyar *Hamlet*hez”).

» 1982. január 1-jén hivatalosan is önállósá vált a korábban a Nemzeti Színház Kamaraszínházaként működött Katona József Színház, mely már az 1981 őszi évadkezdéstől új, művészszínházi programot hirdetett.

» 1983. március 1-jén megalakult a zalaegerszegi Állandó Színház, majd 1983. október 11-én Ruszt József rendezésében bemutatták *Az ember tragédiáját*, az immár Hevesi Sándorról elnevezett színházban.

» 1983 márciusában került a *Macskák* musical a Madách Színház műsorára.

» Ugyanezen év augusztusában hangzott föl először az *István, a király* című rockopera a városligeti Királydombon.

» 1986-ban került színre Spiró György *Csirkefej* című tragédiája – melyet a kortárs dráma és drámai nyelv megújítójaként tartunk számon, s amelyet a kádári cenzúra szeretett volna, de már nem tudott betiltani...

Nyilván hosszan lehetne még sorolni az emlékeztető, a változások előjeleként értelmezhető aktusokat e szubjektív csokor mellett, ám az bizonyos, hogy egy évtizeddel a politikailag is végbement rendszervál-

Felkavaró nyelv – Spiró György Csirkefej című drámája a Katona József Színházban (1983), rendező Zsámbéki Gábor | fotó: MTI – Illovszky Béla

tozást megelőzően, ahogyan a gazdasági, a pénzügyi életben, az oktatás világában vagy a kultúra más területein, a színházban is megindult a mozgás a szabadság, a sokszínűség, az európaiság irányába.

Mennyibe kerül a szabadságunk, mennyit „hoz a konyhára” a gazdagodásunk?

Az 1960-as és 70-es években a színházak hatása és kulturális jelentősége igen nagyra nőtt. Ez egyrészt a kor kiemelkedő tehetségű alkotóinak, főleg a közönséget elsősorban a nézőtérre vonzó színészeknek, de a rendezőknek, szerzőknek, zeneszerzőknek, esetenként a vizuális trüvjok és újítások mestereinek, a tervezőknek volt köszönhető. Másrészt pedig annak a szelepfunkciónak, melyet a politika biztosított a művészeteknek – talán elsőrendűen a színháznak, mint ami egyetlen estén több száz nézőre képes hatást gyakorolni. (Ráadásul nemcsak a kultúrpolitikától elvárt hatást érte el, hanem könnyen kijátszva a szöveget cenzúrázó hatalom árgus tekintetét képes volt összekacsintani a „sorok között olvasó” nézőkkel...) A finanszírozás biztonságában két út állhatott a színházcsinálók előtt: békésen elműködgetnek, különösebb föltűnést nem keltve, vagy megtalálják a kötöttségek között a művészi hatás lehetőségének föltároló kis réseit és átsugározzák azokon a színház energiáit. Ki így tett, ki úgy.

A színházcsinálás nem olcsó multság. Intézményeket, társulatokat kell fenntartani és működtetni. Művészeket képezni. Produkciókat létrehozni és eladni. Egyes, s főleg a népszerű műfajok, színjáték-típusok különösen drágán hozhatók létre, s piaci körülmények között csak drágán adhatók el. A színházjegyek azonban nem lehetnek nagyon drágák, hiszen a fizetőképes közönség nem túl széles a középréteget lassan végképp elerodáló magyar társadalomban.

A színházak sehol a világon – még a New York-i Broadwayn vagy a londoni West Enden, de a bécsi Ringen sem „rentábilisak”, azaz nem tudnak kizárólag a bevételeikből működni. Kellenek fönttartók, tulajdonosok, akik a színház működésének, valamint az előadások létrehozásának az anyagi föltételeit biztosítják. Utána jöhet a közönség, és megvásárolhatja a jegyét, bérletét... S aki fizet, az rendel – ismerjük a kapitalista alapelvet.

Kik a gazdái ma a színházaknak? Az 1949-ben föllállított állami színházi struktúrában egyszerű volt a helyzet. Amikor azonban az 1980-as években ismét formálódni kezdett az államigazgatásban is az önkormányzatiság, a színházak is új konstrukcióba vágtyak s kerültek is hamarosan. Az 1990-es évek elején formálisan is fölbomlott az államosított intézményrendszer, s bár nem viták és hosszan betokosodó problémák nélkül, de kialakult egy (régí-)új plurális struktúra. Csúcán az állami kezelésben tartott nemzeti színházakkal (Nemzeti, Operaház, a 2001-ben létrehozott, lényegében befogadósínházként működő Nemzeti Táncszínház), elcinte a megyei és a városi önkormányzatok, majd a megyék intézményfönttartó funkciójának elvesztését követően csak a városi (fővárosi és/vagy kerületi) előjáróságok kezelésében lévő színházak következnek a hierarchiában. (Néhányuk újrarendelt koncepció alapján „nemzeti” előnevet s ezzel kiemelt státuszt is kapott különböző okokból: a töbtagozatú vidéki színházak, illetve az egyedi arculattal/kínálattal működő Operettszínház.) Ezeket a további, alapítványi, egyesületi formában magántulajdonban lévő, de közösségi támogatásra is pályázó intézmények (társulatok, befogadó intézmények) követik, majd pedig a félhivatásos, az amatőr és diákszínpadok, valamint a produkciós társulatok, alkalmi, nem intézményesült csoportok következnek. Az előadások finanszírozásában is hasonló, de még összetettebb a kép. Elvben több forrásból is részesülhetnek

támogatásban az egyes előadások, valamint a közönségük is. Ezek a források azonban nem túlságosan bőveek, többnyire nem fedezhetők pályázati pénzekből a produkciók költségei.

A színházi élet kapitalista átalakulásának folyamata azonban nemcsak a pénzről szólt. A gazdagodás egyrészt a művészi sokszínűségben, másrészt a színjátszás infrastrukturális fejlesztésében is mérhető.

Utóbbi szempontból fontos fölidézni, hogy a hazai színházi intézményrendszer működési feltételei, az épületektől a színháztechnikáig, vagy éppen a marketing eszköztáráig nagymértékben bővültek, javultak az elmúlt 30-35 esztendőben. 2002-ben megnyílt Magyarországon első Nemzeti Színház-épülete.

A játszóhelyek száma összességében szinte megduplázódott – olyan új típusú intézményekkel, mint a különféle befogadószínházak (a Trafótól a MU Színházig, a rozsdavezetékben helyet talált SIN vagy a Bakelit), inkubátorházak (például a Jurányi), korábbi mozik (Átrium) stb. Vidéken színházak létesültek, mint az önálló társulattal rendelkező szombathelyi, tatabányai, dunaújvárosi, váci. Szinte az összes (a 19. században vagy a 20. század elején épült) budapesti és vidéki színházépületünk megújul (legutóbb a Kaposvári Csiky Gergely Színház régóta húzódozó rekonstrukciója és bővítése zárult le ez évben), s egy országos projekt, az Agora-program keretében sok régi művelődési ház korszerűsíthette közösségi fórum-profilját, és lett befogadó színházi intézmény is például Sátoraljaújhelyen a Zenthe Ferencről vagy Tokajban a Paulay Ederől elnevezett teátrum. Az 1990-es években két irányzat is jellemző volt: korábbi közösségi funkciójú épületeket alakítottak át teljes értékű állandó színházzá, többek között Tatabányán, Dunaújvárosban; illetve számos színház nyitott kamaratermeket új színházi esztétikával, speciális, kisebb közönség számára készülő előadásai számára (black boxok fogadják a nézőket a budapesti Katona József Színház Kamrájától a Nemzeti Színház Gobbi Színpadáig, sőt, egészen kis terek is színházi funkciót kaptak, mint a korábbi Budapesti Kamaraszínház termeként működött ex Shure Stúdió, ami most az Örkény István Színház Kamaraszínháza).

A strukturális és gazdasági átalakulás nem mehetett végbe veszteségek nélkül – intézmények születtek és szűntek meg az elmúlt évtizedekben, melyek újdonságot jelentettek, majd kitélt az idejük. Némelyik művészi okokból változott meg vagy múlt el, mások pénzügyi vagy szervezeti okok miatt fejezték be működésüket. Megszületett, s azóta megszűnt a Művész Színház (a Thália Színházban, illetve a Paulay Ede utcában), létrejött a Krétakör Színház, majd 2008-ban befejezte produkciós működését, s egy darabig közösségi projექtekkel kísérletezett a Schilling Árpáddal maradt kreatív stáb. Megalakult, majd átalakult a Bárka Színház, melynek közösségi munkával berendezett színházépületét később a Közszerelvény Egyetem vette el. A fenntartó államtól nem került át fővárosi kezelésbe, hanem bezárt a Budapesti Kamaraszínház. A Magyarország területén leghosszabb ideje (1787 óta) színházként működött budai Várszínház, ami akkor a Nemzeti Táncszínháznak adott otthont, 2014-ben bezárták és átépítették a Miniszterelnöki Hivatal rendezvényterévé (évekig tartó bizonytalanság után végül korszerű, önálló épületben működhetnek 2019 eleje óta a Millenárison). Egy másik, bár eredetileg szintén templomnak épült, színházi funkcióban rövidebb ideig szolgált, de legendás teret is elvesztettünk, az 1989-ben bezárt, majd kápolnává visszaalakított Egyetemi Színpadot.

Méltó színháznívtók: Az ember tragédiájával indult a zalaegerszegi színház (1983) és a Nemzeti Színház (2002). FENT: Szarvas József és Alföldi Róbert, rendező: Szikora János (fotó: Kató Tamás) LENT: Gábor Miklós és a háttérben Szalma Tamás, rendező: Ruszt József (fotó: OSZMI)

Új színházépület és új társulat – Bárka Színház (1996–2015). A rendszerváltozás után abban is első volt a Bárka, hogy több pilléren nyugvó programot vitt sikerre: voltak felnőtt és ifjúsági előadásai, működtetettek kritikairó és drámaíró műhelyt, színészképző stúdiót, kávéházat és filmklubot is. A képen az alapító társulat.
| fotó: Koncz Zsuzsa (OSZMI)

Mit kezdünk a szabadsággal?

Az 1990-es évtized második felében azonban megváltozott az egyensúly a politika, a művészet és a közönség figyelme között. A politikai diskurzus izgalmi, az ahhoz kapcsolódó publicisztikai műfajok irodalomban, filmben, időnként még a populáris zenében és a humor műfajaiban is fölülmutáltak a színház kínálta élmények érdekességét. A színházcsinálók – és a nézők – egy része is politizálásra adta a fejét. (A későbbi, az új évezred elejétől számított időszak úgynevezett politikai színháza vagy dokumentarista előadásai már egy következő hullámot jelentenek a jelenkori színház történetében.)

A finanszírozás és a közönség érdeklődésének fókuszsa is eltolódott a színházi intézményektől és produkcióktól az elektronikus médiumok irányába, majd a szuperprodukciók (arénakonzertek, tehetségkutató válogatások, fesztiválok, stb.) technikailag sosem látott újdonságokat hozó, több ezres, tízezres tömegeknek szóló, hatalmas költségvetésű rendezvényeire. Később pedig ismét nem a színház (bár harcban álló) közösségformáló alkalmi, hanem inkább az egyénileg befogadható, vagy éppen a virtuális valóság- vagy e-sport-események és digitális alkotások váltak népszerűvé főképp a fiatal korosztályokban.

Ma a pluralizmus jegyében, s mert a színházi alkotócsoportok fölvetették a kesztyűt a vetélytársakkal szemben, vannak sikeres utóvédharcok a színház frontján: előre törnek a színházi nevelési csoportok, vannak tanteremszínházi előadások a gyerekek, fiatalok megnyeréséért, színházhoz szoktatásáért, a közösségi művészi élmény újrafogadtatásáért. A szórakoztató színházak, a vidéken (is) vándorló, vagy egy-egy kisvárosban a hivatásosság peremén egyensúlyozó kistársulatok igyekeznek mindenkihez eljuttatni a színházi élményt. A fesztiválokon, a szabadtéri színpadokon pezseg az élet nyaranta – a zenei és ifjúsági nagyrendezvényeken is láthatunk opera, mozgásszínházi, stand-up, vagy alternatív produkciókat. A nézőszámok az eget ostromolják.

Igen. Évente emelkedő tendenciát mutatnak a grafikonok. Ma már többen járnak színházba, mint az 1950-es évek csúcsideszakában

– legyőztük tehát a túltámogatott időkorszaki önmagunkat is. Az évi nagyjából hatmillió színházlátogatás eloszlása azonban meglehetősen egyenetlen. A közönség nem a teljes népességből, annak csak egy kis szegmenséből verbuválódik, s a színházlátogatások többsége nem a nagy, intézményes, közpénzből fenntartott állandó színházakba irányul, hanem „csak” egyszerűen óriásira bővült a kínálat, hatalmasan megnövekedett az egy estén színre kerülő előadások száma mind Budapesten, mind vidéken, s ez az oka az impozáns mutatók növekedésének. Ennek is örülhetünk, persze, s örülünk is. Ugyanakkor a kínálat kiszélesedése nem jelent feltétlenül minőségi javulást. A művészi invenció és erő elég gyakran hiányzik a pusztán üzleti szempontból sikeres, vagy az épp csak vegetáló, önmagukkal és közönségükkel kísérletező együttesek munkájából.

Kik vagyunk? Mit akarunk? Kinek játszunk?

A színházi szakma és a kritikusok hosszú, mélyre ható belső vitákat folytattak számos létkérdésről: a színházi struktúráról; a színikritika szerepéről; a színházi múltföltáráról; a kortárs drámáról; a színház társadalmi hatáslehetőségeiről. És a Nemzeti Színházról meg a nemzeti színjátszásról; az alternatív színházakról; a színházfinanszírozás átalakításának formáiról; legújabbban a „metoo” jelenség színházi közegben való megjelenéséről. A viták során a mai magyar színház önmeghatározása, identitáskérdései és a belső viszonyok átalakulása, a nemzedékek eltérő esztétikája és világlátása álltak a középpontban. A szakmai vitákat az esetek többségében nem lehet egyértelműen eldönteni, hanem le kell azokat folytatni, hogy a legkülönbözőbb vélemények is hangot, fórumot kapjanak. Így végül az összkép egyensúlyba kerülhet, minden álláspont megtalálhatja a helyét a kortárs palettán.

A politikai rendszerváltozást követően több hullámban a színházak működésének törvényi kereteit is átalakították. A törvényhozás, azaz az Országgyűlés, illetve a kormányok, minisztériumok igyekeztek új rendet kialakítani az intézménystruktúrában (kategóriákba so-

rolták a színházakat, előadó-művészeti szervezeteket, határozatokat hoztak a különböző fenntartókhoz rendelt színházak működtetésének feltételeiről, illetve a produkciós támogatások elosztásának rendjéről; de a munkarendek, a munkavédelmi szabályzatok, a színházak tűzvédelme, gazdálkodásuk szabályozása is területekre került már). Az előadó-művészeti szervezetek közé sorolt különböző működési formájú és eltérő feladatok ellátását szolgáló színházak alkotta mai magyar színházi intézményrendszer azonban nem tér el nagy mértékben a második világháború (és az államosítás) után létrejött struktúrától. Még mindig a Nyugat-Európában megszokottnál sokkal kisebb a szerepe a magántulajdonban működő intézményeknek az állami vagy önkormányzati színházakéhoz mérve. Ennek oka csak részben a pénzhiány. Társadalmi kérdések, a paternalista, biztonságra törekvő, az önállóság felelősségtől nem kis mértékben tartó szemlélet rejlenek a háttérben.

Nem egyszer viharos vitákat generáltak az elmúlt évtizedekben a generációváltáshoz kapcsolódó ügyek is – az időnként elmaradt nemzedéki megújulás, a személyes rokon- vagy ellenszenvvel terhelt személycserék, illetve a hagyományos fórumok, például a fesztiválok s közülük a legjelentősebb seregszemle, a POSZT fölfrissítésének kérdése. A színházi szakmák szerteágazó területein folyó, különböző szintű képzések közül legelőször, már az 1980-as évek végén a színészkutatásban indult el a magánosítási boom, nemcsak egyes színházak indítottak stúdiókat, de színészkiskolák is nyíltak nagy számban. Néhány magasabb színvonalú máig működik. Az új évezred elejére a középfokú és OKJ-s szakképzésektől a felsőfokú graduális, egyetemi és posztgraduális, doktori képzéseknek már fölépült a szinte teljes rendszere a színházművészet és a vele kapcsolódó művészeti területek, a képző- és iparművészet, a zeneművészet, a táncművészet szakirányaiiban.

A legutóbbi egy-másfél évtized pedig művészeti értelemben hozott jelentős bővülést és gazdagodást. A physical theatre, azaz a („fizikai színház” terminusnál pontosabban) testszínháznak nevezhető komplex produkciók, a mozgásszínház irányzatainak föllívelő

fejlődése, a posztdramatikus színházi előadások szaporodása, a dokumentumszínház jelenségei teszik változatossá a színházi hétköznapiakat. Ahogyan a néhány korábbi hullámvölgy után ismét figyelemre méltóan sikeres magyar kortárs dráma a szerzők széles életkori és szociális hátterű skálájával és változatos hangjával, a dramaturgiai és színházi inkubátorok, mentorprogramok és ösztöndíjak szaporodó formái. A közönséget új metódusokkal megszólító, bevonó színházi nevelési programok, a széles körben népszerű szórakoztató előadástípusok a maguk teátralitásával (mint a stand-up vagy a slam poetry), a versszínház megújult szellemű produkciói is jellemzik mai színi életünket. És ott vannak még a színházi vizualitást forradalmasító vállalkozások, mint a Freclusion, vagy az Élőkép (Living Picture) Színház, az újcirkusztársulatok, vagy éppen az alternatív szcéna legfontosabb előadói közé számító Pintér Béla és Társulata, a Stúdió K, az újító szellem stafétabotját az előttük járt Szputnyik Hajózási Társaságtól átvevő legfiatalabbak, mint a Sztalker Csoport művészei. Bizonyára sok minden nem jutott az eszembe az újdonságok közül, de a nézők és a színházcsinálók találkozásai valóban a lehető legváltozatosabb formákban valósulhatnak meg ma Magyarországon. Panaszra hát nincs okunk, úgy látszik. S mégis folyton panaszkodunk...

Hogy hol van már „a legendás, régi színész” (idézet a *Macskák*ból – T. S. Eliot, Römhányi Józseffordítása), s hogy hol van a régi, jó közönség? Hogy mire és miért nincs pénz, s hogy amire van, arra honnan, s miért épp arra... Hogy a fiatalok csak a kutyüket nyomkodják, hogy az idősebbek már mindent láttak, s azért nem jönnek színházba. Hogy a tv, a mozi, a virtuális valóság... Hogy az ökokatasztrófa és az identitásváltság... Hogy merre tovább?

De hát színház van. Van magyar színházi élet. Színes, szegény és gazdag egyszerre, válságban van és virágzik mindennap. Mert színház mindig volt, s lesz is. Csak változik. Átalakul, rendszert vált néha.

SIRATÓ ILDIKÓ

1837 óta kellett várni, hogy megépüljön a Nemzeti Színház. A munkálatok 2000-ben kezdődtek, az épület 2002. március 15-én nyílt meg. | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Linda szerepében a Részegek című darabban

„...a színházban nem percekben mérjük a szerep nagyságát. Senki sem nézi az órát, de az biztos, hogy egy mellékszereplőnek nincs túl sok ideje és lehetősége a karakter megmutatására, a személyiség hitelesítésére. Lehet, hogy meg sem szólal a színész, mégis olyan tragédiákat mond el, mint egy nagyregény vagy egy görög dráma.”

KEMÉNYTOJÁS

Nagy Mari a szürkeség szépségéről, a lebukásról, a szerdai mélypontokról és négy évtized nyolcperces jutalomjátékairól

Nagy Mária, a kaposvári gimnazista rajongott a színházért, természetesen diákszínjászó volt, tanára biztatta is: ígéretes tehetség, kiváló pódiumszínész lesz belőle. Első nekifutásra nem vették fel a főiskolára, de a Csiky Gergely Színház – ahol negyven évvel ezelőtt sűgőként kezdte pályáját – nagyon jó iskola volt számára. A tanulás azóta sem ért véget: minden új szerep új kérdéseket vet fel, és amíg nem hagyja nyugodni a válaszkérés, addig játszania kell...

Bocsánat, ha talán ünneprontó az első kérdés: tudja mi az a „nők 40”?! – Hogyne tudnám?! A nyugdíjjogosultság! Az én munkaviszonyomat is számon tartják, mint mindenkiét. Negyven év szolgálati idő után a nőket megilleti ez a kis kedvezmény.

Eszébe jutott már, hogy mikor lesz az utolsó munkanapja?

– Remélem, messze van még az utolsó előadás. Ha szellemileg, fizikailag bírom, ha nem lesz semmi komolyabb baj az egészségemmel, nyilván addig csinálom, amíg számítanak rám, és én sem unom saját magam. Amíg az újabb szerepekre, az újabb és újabb kérdésekre az adott helyzetben meg tudom és meg akarom keresni a magam válaszait, majd azokat át tudom adni a közönségnek, addig szeretnék játszani. Az is jó lenne, ha majd megérezném, mikor kell abbahagynom, mert már csak ugyanazt ismétlgetem.

Egy ilyen évforduló valamikor alkalmat adott a jutalomjátékra.

Ilyenkor egy előadás teljes bevételét, vagy ha pénzt nem is, de legalább valami főszerepet kapott az ünnepelet...

– Nekem az a jutalomjáték, hogy négy új szereppel, négy nagyszerű darabban, kiváló kollégákkal kezddhetem a 40. évadomat!

De egyik sem főszerep!

– Azt szoktam mondani, hogy ezek a nyolcperces szerepek! Pontosan nyolc perc kell ahhoz is, hogy jó legyen a keménytojás: ha kevesebb ideig főzzük, lágy marad, szétfolyik, ha tovább, akkor megzöldülhet a

sárgája. Persze a színházban nem percekben mérjük a szerep nagyságát. Senki sem nézi az órát, de az biztos, hogy egy mellékszereplőnek nincs túl sok ideje és lehetősége a karakter megmutatására, a személyiség hitelesítésére. Lehet, hogy meg sem szólal a színész, mégis olyan tragédiákat mond el, mint egy nagyregény vagy egy görög dráma.

A nyolcperces szerepben nyolcas lehet a végtelen, maga a teljesség...

– Ez így elég misztikusan hangzik, de tényleg benne lehet egy ilyen nyolcperces szerepben is a teljesség. Nekem többször megadtott, hogy jelen voltam ugyan a színpadon, de szinte meg sem szólaltam, valahogy mégis el kellett mondanom, ki vagyok, miként vélekedem erről a világról, a velünk történő eseményekről. A néma szerepeket is nagyon szeretem. Ezek közül a legdöbbenetesebb talán az volt, amikor egy fogyatékos, debil kislányt játszottam még Kaposváron a *Paraszt Hamlet*-ben. Abban az évadban az volt a harmadik néma szerepem. Az eredeti darabban nem is volt benne ez a gyerek, aki végig ott van a padláson, és valami kötéllel játszik, de amikor a pisztolylövéstől megijed, nyakára szorul a hurok és meghal. Babarczy László rendező nyilván ezzel a színpadi situációval akart utalni az akkori helyzetre. A jugoszláviai háború kitörésének idején történt, hogy egy véletlen, riasztó lövés ölt meg egy teljesen ártalmatlan, civil személyt. A színház így szembesítette a közönséget az értelmetlen pusztítással. Szükség van az ilyen erős figyelmeztetésekre. Néha nem is vesszük észre a körülöttünk lévő hazugságokat, ha nem vágják a képünkbe: baj lesz, nagy baj.

A 40. évadot 2019 szeptemberében Médeia dajkájaként szintén egy mellékszereppel kezdte!

– De nagyon jó csapatban, Eirik Stubø norvég rendezővel és egy Euripidész-drámában játszhattam.

A dajka után következett a *Tartuffe*-ben Orgon anyja, aki bizony egy meglehetősen riasztó, erőszakos asszony. Hogy van ezekkel a negatív figurákkal?

– Voltam már gonosz boszorkány, egyéb rosszindulatú figura, és Pernelle-né asszony is veszélyes típus. A rendező, David Doiasvili szerint egy pulyka, aki mantraként ismételteti, hogy milyen szent ez a Tartuffe, miközben ő maga páváskodik. A „bort iszik és vizet prédikál” klasszikus esete. Félelmetesek az ilyen emberek. A Hatszín Teátrum-ban, ahol az évad elején vettem át a házmester szerepét az *Egy különleges nap* című előadásban, ugyancsak veszedelmes figurát játszom. Alig jelenik meg a színen, mégis kulcsszereplő. Először talán azt hihetnénk, hogy egy érdektelen, szürke mellékalak, aztán apró gesztusokból, fél-szavakból derül ki, milyen gonosz erő lakik benne. Komoly feladat egy ilyen személyiséget megformálni.

Az évadkezdő szerepek közül a negyedik, a *Macskajáték* Egérkéje igazán jóra való, de jelentéktelen asszony, ahogy Örkény is jellemezte: „kortalan, szürke teremtés”.

– A szürke nagyon szép szín! Rengeteg árnyalat létezik, amíg eljutunk a fehértől a feketéig. Egérke szürkeségében is benne van egy sorstragédia. Nem sokat beszél magáról, de megtudjuk róla – ezt is pontosan megírta Örkény –, hogy boldogtalan teremtés. Név szerint Almási Mihályné, akit Nagykanizsán szilveszter éjszakáján lökött ki az utcára az ura, mert már unta. Az is kiderül róla, hogy szenved az ízületeivel, gyakran fájnak az ujjai, gépelni is alig tud a hivatalban, mert főállásban valami adminisztrátorként dolgozik, mellékesen pedig gyönyörű kalapokat készít. Ennyi az ő története, nem sokat beszél, de minden

nyávogásában benne van a szeretet, nemcsak vágyik arra, viszonzni is képes. Nagyon jó, hogy valaki szól hozzá, időnként megkérdezi tőle: nem sírsz, Egérke?!

A kérdés persze értelmetlen!

– Értelmetlennek és fölöslegesnek tűnik, hiszen ha sírna Egérke, azt hallaná Orbánné, aki befogadta a lakásába, és csak egy vékony fal választja el őket. Mégis ez a lényeg! Szólnak hozzá, figyelnek rá – és viszont. Egérke visszanyávog, mint a macska. Semmit nem szól, mégis mindent elmond. Nekem tényleg nagy megtiszteltetés, hogy Egérke lehetek. Ez egy nagyon jó szerep. Olyan kiváló művészek is játszották, mint például a Makk Károly-filmben Törőcsik Mari.

Amikor 2017-ben mint epizodista megkapta az Aase-díjat, éppen akkor több főszerepe is volt. Nem gondolt arra, hogy beskatulyázták?

– Ha statisztikát készítenénk, esetemben biztos jóval több lenne az epizód-, mint a főszerep. Igaz ugyan, hogy itt a Nemzetiben 2017 márciusában mutattuk be a *Mária testamentuma* című önálló estem, a Jurányiban ment a *Szakácskönyv a túlélésért* című előadás, amelyben a Lichtenwörthöt megjárta, a koncentrációs táborból hazatért Weisz Hedvigként mondom el az életem történetét. És a Rózsavölgyi Szalonban, Szabó Magda *Őz* című darabjában, amit Őze Áron rendezett, Encsi Eszter csodálatos és bonyolult életét meséljük el. De ezek mellett természetesen voltak, azóta is vannak jobbnál jobb mellékszerepeim is. Tulajdonképpen ennek a díjnak köszönhetem Aase szerepét is. Amikor megkaptam ezt a kitüntetést, a fiam, Viktor Balázs küldött egy SMS-t, azt írta: „Gratulálok, mama! Most már csak el kellene játszanunk!” A *Mária testamentumát* is ő rendezte, és talán a díj hatására elkezdte az Ibsen-dráma, a *Peer Gynt* átdolgozását. Erre azért volt szükség, hogy kamaradarabként, kis helyen, kevés szereplővel mutathassuk be. A Wesselényi utcai Uri muri nevű kocsmába befogadott bennünket. Nekem nagy ajándék az is, hogy fiatal tehetségekkel dolgozhatok.

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas, érdemes művész. 1961-ben született a Kaposvár melletti Toponáron – a korábban önálló község 1970 óta a somogyi megyeszékhely városrésze. A Színművészeti Főiskolára egy sikertelen kísérlet után többé nem jelentkezett. 1979-től 1993-ig volt a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, ahol sűgőként és csoportos szereplőként kezdte. Kaposvár után szabadúszóként a szolnoki Szigligeti Színházban, Budapesten a Merlinben és a Radnótiban dolgozott. 1998-tól tíz évig játszott az Új Színházban. 2008-tól a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A *részleg* című filmben nyújtott alakításáért megkapta a tv-és filmkritikusok díját a legjobb női alakításért, 33. Magyar Filmszemlén a *Hetediziglen*ben nyújtott szerepéért a legjobb női alakítás díját (2002). A nemzeti *A park* című darabért a 2009-es Pécsi Országos Színházi Találkozón a legjobb női főszereplőnek választották. 2017-ben a Nemzeti társulatának szavazatai alapján Szörényi Éva-díjban részesült (2017), és ugyanabban az évben Aase-díjas lett.

A 2019/2020-as évadban bemutatott *Macskajátékban*, *Tartuffe*-ben és *Médeid*ban látható, valamint a repertoáron lévő *Az ember tragédiája*, *Részegek*, *Csongor és Tünde* előadásokban játszik.

Igaz, a környezet kicsit szokatlan, de nagyon jó hangulatú helyen tart-hatjuk az előadásokat.

Nem zavarják a párhuzamosan folyó próbák és előadások?

– Nem, egyáltalán nem zavar, ha párhuzamosan több darabra készülök. Visszatekintve az utóbbi időre, talán a ráadásnak tekinthető Aase anyó hatása legerősebb. Az Ibsen-dráma olyan élethelyzeteket mutat fel, olyan emberi mélységeket tár fel, hogy Peer Gynt története a próbákon túl is foglalkoztatja az embert. Mivel engem megérintett, erősen hatott rám ez a dráma, elképzelhető, hogy rajtam keresztül eljut ebből valami a többi szerepemig is. Valamiképpen minden színre vitt dráma által gyarapodik a színész tudása, érzékenysége. Nyilván hatnak egymásra a párhuzamosan futó szerepeink, sőt, évekkkel később is érezhető ilyesmi. Nekem az is sokat segített, hogy ugyanabban a darabban más karaktert játszhattam. Mindjárt jobban értettem az újabb szerepem, ha ismertem a többiekhez való viszonyom, és tudtam, mit gondoltam a játszott személyről, amikor a másik szemszögéből láthattam. Sőt, utólag is foglalkoztat egy-egy szerep. Például akkor világosodott meg számomra, miért is lehetett olyan nagyon boldog a *Cseresznyés kert* Anyája, amikor Martiriót próbáltam a *Bernarda Alba házában*. Anyának is kedves volt a régi kert, de nem szomorkodott, hogy kivágják a fákat, mert ő tudta, számára valami új kezdődik ezután.

Egy korábbi beszélgetésünk alkalmával azt mondta, hogy a színészetben leginkább az nyűgözte le, hogy a színpadon bármi lehet. Volt

feleség, anya, cseléd, dajka, boszorkány és tündér, kislány, kisfiú, sőt: fogyatékkal élő kisfiú...

– A pályám elején tényleg többször kaptam fiúszerepet. Nagyon kedves volt például a *Kisfiú és az orosz lány* című Lázár Ervin-darab, Jordán Tamás volt Bruckner Szigfrid, a szavannák királya, én pedig Peti, a kisfiú. Lázár Kati Karnyónéja mellett Samu voltam, a Karnyóék kissé ütődött fia. Kimondottan izgalmas feladat, amikor valamilyen fogyatékkal élőt kell megformálnom. Ilyen volt a *Pogánytáncban* Rose is, azt eredetileg nem is rám osztották, én kértem, hogy cseréljünk inkább az egyik testvéremet alakító Tóth Augusztával. A rendező, Bozsik Yvette elfogadta a javaslatom, és azt hiszem, jó döntés volt.

Amikor éppen színészt vagy sűgőt kellett játszania – mert ilyen szerepei is voltak –, azokban az esetekben elég volt csak magát adnia?

– A *Mephisto*-előadásban voltam a sűgő, de abban az esetben inkább besűgőnek kellett lennem. Ott már nem sokat segített, hogy valamikor magam is színházi sűgő voltam. A *Hamlet*-előadásban pedig egy lerongyolódott, toprongyos színészpárt alakítottunk László Zsolttal. A Nemzeti Színház tagjaként akkor már éppen nem azt éltem a valóságban, mint amit játszottunk, de pontosan tudom, milyen az, amikor nehéz helyzetbe kerül egy színész.

A saját pályája során mikor volt a legnehezebb?

– Amikor eljöttünk Kaposvárról. Meghalt az apósom és egyedül maradt az anyósom, akkor költöztünk a családdal Budapestre. Nekem

László Zsolttal a Hamletban | fotó: Horváth Judit

Pogánytánc

egy ideig munkám sem volt. Egy fizetésből éltünk. Szabadúszóként próbáltam volna a pályán maradni. Aztán jött az inszalagszakadásom, és már járni sem bírtam. Az egy nagyon nehéz időszak volt.

Soha nem gondolt a pályamódosításra?

– Gondolni gondoltam, de soha nem akartam mással foglalkozni.

Nagyon sokféle szakmában megmutatkozott már a színpadon. Ha mégis választania kellene, mi lenne az?

– Talán a pedagóguspálya áll hozzám a legközelebb. Amíg nem vonzott be teljesen a színház, addig az is felvetődött, tanár leszek. Ez talán

Tóth Augustával a Csongor és Tündében

csak azért jutott eszembe, mert gyakran mondták nekem még a faluban, Toponáron, hogy szemüveges kislánként úgy nézek ki, mint egy tanító néni.

Amikor a színház mellett döntött, arra még nem gondolhatott, hogy ez a pálya sem könnyű. Bizonytalanság, politikai megosztottság, egyéb botrányok...

– Ezek a színház körüli acsarkodások nagyon zavarnak. De nem tudok ezzel mit kezdeni, nem tudok erről beszélni. Azzal is megőrizhetem magát az ember, amit mond, de ha hallgat, azzal is lehetetlen helyzetbe kerülhet. Senkinek, semminek sem használnak ezek a helyzetek, de azért én hinni szeretném, hogy előbb-utóbb kisimulnak a kuszaságok, tisztázódnak a dolgok.

A Tartuffe-előadásokon Orgon anyjának kivetített arcára bajszot rajzolnak. Olyan ez, mint a figyelmeztetés, aki plakátra kerül, azt időnként kifigurázzák...

– Nekem ezzel semmi bajom. Igaz, ritkán szerepelek plakátokon. Így bajszot sem rajzolnak rám.

De a kritikákat olvassa?

– Ritkán olvasok kritikákat, leginkább csak akkor, ha valaki a kezembe adja vagy felhívja a figyelmem. Nem azért, mert nem érdekel a mások

Orgon anyja a Tartuffe-ben

Mária testamentuma

véleménye, hanem mert nem győzőm követni a változásokat. A nagy öregek közül sokan elmentek, azt sem tudom, kik hol publikálnak, arról pedig fogalmam sincs, hogy az interneten milyen oldalakat kellene keresnem.

Az utcán felismerik, megszólítják?

– Nem jellemző, hogy az utcán felismernének, de néha rám köszönnek. Még mindig megriadok, amikor azt hallom: „Jó napot, kedves művésznő!” „Hogy van, kedves művésznő?” Ilyenkor mindig úgy érzem magam, mintha lebuktam volna. Persze azért örülök minden találkozásnak. Ezek közül az egyik ilyen emlékezetes eset a 76-os trolin történt. Zötyögtem hazafelé, amikor megszólított valaki, hogy előző este látott a színházban, és egyáltalán nem tetszett neki, ahogy a férjemmel viselkedtem. A Radnótiban játszottam akkor a *Nem félünk a farkastól*-előadásban. Csankó Zoltán volt a férjem a darabban, én pedig Honey, aki hazudik, iszik, állandóan csak konyakozik és hányni jár... Mit mondjak: egyáltalán nem vonzó típus. Szóval az én utastársamnak nem tetszett ez a nő. Már éppen mondani szerettem volna, hogy ez csak egy szerep, amikor az utasok közül megszólalt valaki és megvédett. Azt mondta, ő ismer engem, látott *A részleg* című filmben, és én egy kedves, becsületes teremtes vagyok. Mindketten azonosítottak a szereppel. Ezen akkor kicsit mosolyogtam, de örültem is, mert ez azt jelenti, hogy el tudtam hitetni: a játszott személy én vagyok... Néha két megálló között megtörténnek ilyen esetek, de nem túl gyakran szólítanak meg az emberek.

A filmszerepek nyilván nagyobb ismertséggel járnának!

– Az ismertség szempontjából a filmnél sokkal hatékonyabb a televízió, pláne a sorozatszerepek hozzák a legnagyobb nézettséget. Voltak televíziós munkáim, de nem túl sok.

A most Oscarra-jelölt *Akik maradtak* című filmbe, Olgi néni szerepére hívták vagy jelentkezett a castingra?

– Hívtak és jelentkeztem, pontosabban behívtak castingra! Nagyon szép film. Gyönyörű történet. Örülök a sikerének.

Az nem zavarja, hogy ennyi év után is castingolnia kell? Nem olyan ez, mintha nem tudnák, kicsoda?

– Nincs ezzel semmi baj. Régebben is voltak próbafelvételek. A rendező tudja, milyen alkatra van szüksége, és néha apróságokon múlhat, hogy éppen kit választanak. A többi személyhez – a korához, a magasságához, az arcformájához – képest sem mindegy, ki kap meg egy szerepet.

Mindig ilyen nyugodtan, bölcsen fogadja, ha visszautasítják?

– Ha visszautasítják az embert, annak senki sem örül. Időnként én is elkeseredem. Ilyenkor szokta a fiam mondani: ha nem választanak ki egy szerepre, az nem azt jelenti, hogy rosszul teljesítettem, hanem csak arról van szó: éppen nem engem kerestek.

Jól látom, a fia nemcsak a rendezője lett, de a szakmai segítője, lelki támasza is?

– A fiam sokat segít, de a férjem is. Több mint harminc éve vagyunk így együtt. A fiunk már felnőtt, nem velünk él, de nem szakadtunk el egymástól. A férjem pedig már azt is pontosan tudja, hogy a főpróbahétén általában szerdán vagyok a mélyponton. Azon a napon szoktam hazamenni a legtöbb panasszal, kérdéssel, kétséggel a szerepemmel kapcsolatban. Olyankor az én párom nyugodtan meghallgat engem, hagyja, hogy kibeszéljem magam, aztán mond valamit – csak röviden, egyszerű szavakkal beszél –, és egyszerre minden kivilágosodik, egyértelművé válik. Talán azért van ez így, mert ő tisztábban látja a dolgokat, műszaki emberként, a matematika és a fizika miatt nyilván racionálisabb, mint én. Persze kívülről, bizonyos távolságból átláthatóbbak a dolgok.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Noha Molière talán leggyakrabban játszott darabjával most éppen nem Parti Nagy Lajos szeleburdi fordításában találkozhattunk, hanem Vas István jóval kimértebb változata jóvoltából, a David Doiasvili által rendezett (és berendezett) előadás mégiscsak eléggé szeleburdi lett. Ráadásul nem éppen jó értelemben. A grúz rendező ugyanis jóformán nézhetetlenné és hallgathatatlaná keverte, kavarta, verte a *Tartuffe*-öt – mint Dorine és Orgon a habot az előadás egyik harsány jelenetében (még ha a *harsány* jelzőnek most nincs is igazán megkülönböztető jelentése).

Bár bőven volt mit nézni és hallgatni az előadás során: kivetések, ráírások és ráfestések, zenei bejátszások, mikrofonba suttogott monológok és utasítások, többszólamú kakofónia, merevlemez angyalszárny suhogása, mozgatható óriáscsillár nyikorgása, többfunkciós fémasztal csattanása, művirágcsokorral eltakart pénisz, lemeztelenített férfifelsőtestek, asztalterítőként is használható ruhauszály, mesebeli fényben úszó napraforgómező, ide-oda dobált pöttyös labda... Tulajdonképpen mindegy is, kinek a szövegfordítását hallottuk (már amennyiben kihallottuk a színházi effektekkel túldúsított és értelmezési defektekkel elsúlyosított játékból), a lényeg úgysem a Molière-darabban, hanem a Doiasvili-féle előadásban keresendő – és találandó (már akinek van kellő alázata a kereséshez – és léha szerencséje a találáshoz).

Nem is tudom, kiket sajnáltam jobban, a nézőket vagy a színészeket. De talán mégis inkább az utóbbiakat, akik bizony estéről estére kénytelenek lesznek engedelmeskedni az előadás kusza szellemének – még akkor is, ha történetesen vihancabb és engedelmebbik énjük élvezi, hogy kínjukban vagy akár kéjükben kacagó nézők előtt rakoncálkodhatnak és üvöltözhetnek a Nemzeti Színház nagyszínpadán. Amikor néztem az előadást, akkor például a társalkodónő Dorine eleve hálás szerepét parádés bohócságokkal alakító Szűcs Nelli a végén hatalmas tapsot kapott a közönségtől. Míg mondjuk a vakhitében csalódott Orgont játszó Horváth Lajos Ottó tombolását, érzésem szerint, inkább motoszkáló zavar övezte a jórészt középiskolás korú közönség soraiban. Arra meg azért továbbra is kíváncsi vagyok, vajon milyen volna Trill Zsolt a képmutató Tartuffe szerepében – Molière *Tartuffe*-jében (akár Vas, akár Parti Nagy fordításában).

Bazsányi Sándor

Tartrüffel torta

Ugyanis, érzésem szerint, a rendezői elképzelés a színészekkel együtt a Molière-darabot is lemosta a színpadról – még akkor is, ha az előbbieket látszólag önfeledten lubickoltak a rájuk rótt szerepkörökben: futkórásztak, rikácsoltak, óbégattak – az üdén harsány *commedia dell'arte* inkább gátlástalanul, mint ízléssel és mértékkel digitalizált (audiovizualizált) mutánsában. Csak egyetlen példa az összművészeti hatásakarasra: nem hiszem, hogy kellő nyomatékkal feltette volna magának a rendező a kérdést, vajon mindenképpen kétszer kell-e (először a tarkabarka első, majd azután a fekete színbe áztatott második felvonásban), és egyáltalán kell-e szerepeltetni aláfestő zeneként Händel „*Lascia ch'io pianga*” kezdetű áriáját – Lars von Trier *Antikrisztus* című, 2009-es filmjének nyitójelenete után (még ha ő maga újra is hasznosította négy évvel később a *Nimfomániás*ban). Mert bár elvileg teljességgel szabad a vásár (mint ahogyan a Trier-film előtt is szabad volt) a rokon művészetek körébe tartozó klasszikusok színházi idézésének piacán, gyakorlatilag mégiscsak ezerszer meg kellene gondolni egy – önmagában bármily érvényesnek tetsző – hatáscsem újbóli alkalmazását. Noha természetesen nem gondolom, hogy meg kellene vagy lehetne írni a kulturális-művészeti piacteljesedés etikai kézikönyvét. Ízléssel, önmérséklettel, szakmaetikai bölcsességgel viszont elvileg minden gyakorló művész rendelkezhet.

Persze jól tudom, nem könnyű *bejátszani* egy nagyszínpadot egy (leginkább) kamarszínházba való darabban. Ugyanakkor nem kellene teljességgel *szétjátszani* a Molière-művet. Felhabosított trüffel tortához fogható, harsányságában emészthetetlen nyálankaságot találni kétszer másfél órában – a *Tartuffe*

„...a David Doiasvili által rendezett (és berendezett) előadás mégiscsak eléggé szeleburdi lett. Ráadásul nem éppen jó értelemben. A grúz rendező ugyanis jóformán nézhetetlenné és hallgathatatlaná keverte, kavarta, verte a Tartuffe-öt – mint Dorine és Orgon a habot az előadás egyik harsány jelenetében.”

menükártya alatt. Bár ha jobban meggondolom, nem igazán számíthattunk másra már az előadás kezdetekor sem, a vasfüggönyre vetített, giccses fénysziporkákkal övezett, kaligrafikusan kicirádázott cím láttán.

a szerző irodalomkritikus, esztéta,
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Művészettudományi Intézetének oktatója

„...a néző megkap mindent, amire vágyik.

Egy klasszikus darab értő, okos, modern feldolgozását. A rendező egyaránt jól bánik a helyzetkomikumokkal és a drámai jelenetekkel, jó érzékkel tesz hozzá és vesz el belőle, megtartva az ilyenkor oly kényes egyensúlyt a humor és a komolyság, a klasszikus és a modern között.”

Hodász András

Jaj nektek, farizeusok!

Papként írni a farizeusi magatartás irodalmi alapművéről – keresve se találhattam volna izgalmasabb felkérést. Aki hallott már bibliai történetet, két dolgot biztosan tud: Jézus szereti a bűnösöket (vámossokkal és utcanőkkkel eszik együtt), és ostorozza a farizeusokat, amikor csak alkalma van rá. Ez első olvasatra meglehetősen furcsának tűnhet.

Miért rosszabb a farizeus, mint a vámos? Miért érdemel az egyik állandó kritikát, a másik pedig empátiát és megértést?

A válasz megtalálásához meg kell értenünk, hogy a világ nem tökéletesekből és bűnösökből áll. Nem arról van szó, hogy egyfelől van a vámos, aki az emberi nem leg-alja, velejéig romlott, másfelől a farizeus, aki tökéletes, soha nem követ el semmi hibát. A farizeus és a vámos között a különbség csupán, modern szóval élve: a helyes önismeret. A farizeus is bűnös, csak ő még nem döbönt rá, ő még önmaga tökéletességének illúziójában él. Ebből az következik, hogy a farizeus nem „rosszabb” vagy „jobb”, egyszerűen neki arra van szüksége, hogy valaki segítse annak felismerésében, hogy rászorul a bűnbocsánatra. A vámos ebben a kérdésben előrébb jár, ő már szembesült bűneivel, neki ezért empátiára van szüksége, ami által le tudja küzdeni a bénító önvádat, és újra tudja kezdeni az életét, teológiai szakszóval élve: meg tud térni. Tehát Jézus, aki profi terapeuta, pontosan azt adja meg mindenkinek, ami neki kell.

Természetesen Molière nem teológiai eszmefuttatást akart írni, amikor papírra vetette Orgonék történetét, de kétségkívül egy régóta tapasztalható jelenséget ragadott meg, ami – mondhatni – egyszerű mellékterméke egy olyan vallásnak, amelyben az alapvető eszmény a bűnnélküliség, az erkölcsi tökéletesség. Ez az eszmény a mi emberi életünkben jobbára teljesíthetetlen, és az ebből fakadó szorongást mindenki a maga módján oldja meg. Van, aki a mellét verve szembesíti magát esendőségével (lásd a vámosok), és van, aki letagadja saját maga és a világ előtt a nyilvánvaló hibáit (lásd a farizeusok). Az evangéliumokat olvasva nem kérdés, hogy Jézus melyik utat

tartja követendőnek. Ilyen értelemben a Tartuffe nem támadás az igazi vallásosság ellen, és nem is a kereszténység kritikája, mint azt sokan gondolták az elmúlt századok során. Sokkal inkább a jézusi üzenet irodalmi kibontása: Jaj, nektek, farizeusok, mert elzárjátok magatokat a megtérés lehetőségétől!

Azonban van a darabnak egy talán még izgalmasabb kérdésfelvetése, tudniillik, hogy miért akarunk hinni valakinek, aki már egyértelműen bizonyította, hogy nem méltó a bizalmunkra? Miért van az, hogy Orgon képes Tartuffe-nek adni mindent, nemcsak a lánya kezét, hanem minden vagyonát, annak ellenére, hogy a család megszervezi a csaló lebuktatását? Valószínűleg egyszerű, önző okból: mert ha beismerné, hogy tévedett, magáról állítana ki szegénységi bizonyítványt. El kellene ismernie, hogy becsapták. Nagyon is emberi történet ez, talán velünk is megessett már. Igazából ez is farizeizmus: képtelenek vagyunk beismerni, hogy minket is át lehet verni.

David Doiasvili rendezésében a néző megkap mindent, amire vágyik. Egy klasszikus darab értő, okos, modern feldolgozását. A rendező egyaránt jól bánik a helyzetkomikumokkal és a drámai jelenetekkel, jó érzékkel tesz hozzá és vesz el belőle, megtartva az ilyenkor oly kényes egyensúlyt a humor és a komolyság, a klasszikus és a modern között. A darabot nézve a néző azt a feszültséget érzi, ami akkor fog el minket, ha a horrorfilmben a főszereplő a kísértetjárta házban valamilyen furcsa oknál fogva hátrafele araszol, miközben csak mi látjuk, hogy éppen ott van mögötte a gyilkos. Ilyenkor szívünk szerint egy emberként kiáltanánk fel: „Mit csinálsz? Nem látod?” Pont ilyen érzése van a nézőnek ebben az előadásban. Hüledezünk, hogy a csaló Tartuffe még a lebukása után is rá tudja venni a vendéglátó házigazdát, Orgont, hogy minden vagyonát ráírassa. Ám mielőtt magunkból kikelve kiáltanánk, hogy „Ne tedd!”, legyünk annyira őszinték, hogy bevalljuk: talán nem épp ebben a szituációban, de sokszor nagyon hasonlóan működünk mi is.

*a szerző római katolikus pap,
plébános, vlogger*

fotó: Eöri Szabó Zsolt

Rocco és fivérei

Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján

Rosaria Parondi – BÁNSÁGI ILDIKÓ I Amelie Gianelli – UDVAROS DOROTTYA I Özvegy Donininé, a mosoda tulajdonosa – TÓTH AUGUSZTA I Duilio Morini, menedzser – SCHNELL ÁDÁM I Morley, bokszedző – VARGA JÓZSEF I Rosaria fiai: Vincenzo Parondi – BERETTYÁN SÁNDOR I Simone Parondi – BORDÁS ROLAND I Rocco Parondi – BERETTYÁN NÁNDOR I Ciro Parondi – MÉSZÁROS MARTIN I Luca Parondi – HASZON ÁKOS I Nadia – BARTA ÁGNES I Amelie gyermekei: Ginetta Gianelli, Vincenzo menyasszonya – KATONA KINGA I Alfredo Gianelli – HERCZEGH PÉTER I Ivo – NAGY MÁRK I Rossi – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ I Domani – SZÉP DOMÁN I Franca, Ciro menyasszonya – NAGY JOHANNA m. v.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő // Szakértő: Bedák Pál ökölvívó

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

január 14. – 18 óra • Nagyszínpad

Az előadást 16 éven aluliaknak nem ajánljuk!

ROCCO ÉS FIVÉREI

A nagyváros elbűvöl és megnyomorít – öt vidéki fiatalember története

– Egyszerű mese ez öt fiatalember életének nagy lehetőségéről, arról, hogyan kerülnek fel vidékről a nagyvárosba, hogyan vívják ki helyüket az életben: a családban, a szorítóban, a szerelemben – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Egyszerű történet, mondom, miközben a cím Thomas Mann bibliai távlatú regényére, a *József és testvérei*re utal, Rocco alakja pedig Dosztojevszkij *Félkegyelműjének* Miskin hercegével rokon. Én ezekben a dimenziókban tekintek erre a modern, rólunk szóló mesére. Ezek a srácok vidékről magukkal hozzák értékrendjüket, naivitásukat, ábrándjaikat, vágyaikat, illúzióikat, ám a nagyváros másfajta játékszabályokkal szembesíti őket. Elveszi a világot, ami neki jár – és pont az vész el eközben, ami a legfontosabb: a szerelem. Hiába minden győzelem a ringben, ha bemocskolódik az emberi kapcsolatok tisztasága. Épp csak megcsillan a boldogság reménye, ám a beteljesedés lehetetlen. Valóban az?

Vincenzo, Simone, Rocco, Ciro és Luca keresik helyüket a nagyvárosban. A bokszoló Simone beleszeret egy prostituáltba, ám Nadia

elhagyja őt, és másfél év múlva egy véletlen találkozás után Rocco és a lány között szövődik szerelem. Az egyre jobban elzúlló Simone ezt képtelen elfogadni, és végül megöli a lányt. Rocco az egyetlen, aki feltétel nélkül a bátyja mellett áll, és mindent megbocsát neki. Elemi jósága, már-már önmegsemmisítő alázata és áldozatvállalása emeli ki Roccót a környezetéből.

– A történet mögött ott van az a háttér, hogy az általános városiasodás nem feltétlenül a dolgok természetes rendje miatt, spontán módon zajlik ilyen rohamos ütemben, hanem ideológiai elképzelések hatására alakulnak így a települések, életünk terei. Téboylult eszmékhez igazodva, az élettől idegen és elrugaskodott gondolatok ösztönzik ezeket a folyamatokat. A városi lét ugyanakkor varázslatos közeg, ami kifogyhatatlan lehetőségeivel okkal bűvölhet el mindannyiunkat. Erről a kincsestárról, a rácsodálkozás öröméről is szól az előadás. A város elbűvöl és megnyomorít. Hogyan is van ez? Luchino Visconti világhírű filmje nyomán erről az ellentmondásról hív gondolkodásra az előadás.

MÉDEIA

Egy összeomlás végjátéka a férfivilágnak alávetett női sorsról

– Médeia megöli hűtlen férje, Iaszón új feleségét, annak apját és két gyereküket is, hogy így álljon bosszút. Itt egy összeomlás végjátékát látjuk. Médeia minden áldozatot meghozott a szerelméért: elhagyta a hazáját, apjával szemben a szerelmét, Iaszónt segítette, megölte saját öccsét, és menekülniük kellett. Végre befogadták őket, gyerekeik születtek, Iaszón mégis el akarja taszítani magától Médeiat, akiben féktelen indulatok támadnak. Büchner azt mondja az ő megnyomorított és kétségbeesésében gyilkossá váló Woyzeckjéről, hogy „mélységes szakadék az ember, és én szédülök, ha belepillantok.” Médeia is ilyen „szakadék”, és elborzadunk, miközben végigéljük a történetét. Médeia annak a példája, hogy mi minden rejtőzik egy emberben – mondja a rendező, a svéd színház egyik meghatározó alkotója, Eirik Stubø.

Vannak olyan egyetemes témák, alakok, amelyek új kontextusban, többször is visszatérnek, de valójában keveset tudunk róluk, alakjukat titok fedi, viszont rajtuk keresztül magunkról, korunkról vallhatunk. Ilyen Médeia is, Euripidész – Babits szavaival – „mindig modern” szerencsétlen, elárult, szerelmes asszonya, aki féltékenységből embertelen tettet hajt végre: gyermekei életét kioltja. Mindennek ellenére Euripidész megkísérli a lehetetlent, és részvétet próbál kelteni nézőiben kétségbeesett, saját démonjaival küzdő hősnője iránt. A férfivilágnak alávetett női sorsot láttatja benne.

A darab végén Médeia sértetlenül távozik. Vajon az istenek jóvá hagyták borzalmas tettetét? „Megússza” ugyan a gyilkosságokat, de egy életre tönkretette magát. Vannak más történetek, amelyekben egy nő megöli a gyermekét, de azokban a következő lépés az öngyilkosság. Médeia ennél nagyobb formátumú személyiség, nála az öngyilkosság

gyávaság volna, ő súlyos vezeklésre ítéli magát azzal, hogy tovább él. De van valami, ami végig ott sejlik a háttérben: érezzük, hogy az istenek mozgatják a szálakat. Rejtély, hogy mit is akarnak. A dráma utolsó mondatai ezek: „Az istenek sokszor mást tartogatnak számunkra, mint reméltük. Sosem jön el, amire várunk. Amit nem vártunk, bekövetkezik. Ahogyan itt is történt.”

Euripidész

Médeia

Fordította: Rakovszky Zsuzsa

Médeia – SZÜCS NELLI ■ Iaszón – TRILL ZSOLT ■ Kreon, Korinthosz királya – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Aigeusz, Athén királya – SZARVAS JÓZSEF ■ Médeia dajkája – NAGY MARI ■ Médeia gyermekeinek nevelője – RUBOLD ÖDÖN ■ Hírnök – CSURKA LÁSZLÓ ■ A korintoszi nők kórusa – SÖPTEI ANDREA, ÁCS ESZTER, LIGETI-KOVÁCS JUDIT m. v. ■ Médeia két gyermeke: Buzádi Buda / Niedermüller Ádám, Fogarasi Márk Botond / Sille Tomi

Díszlet: Ondrascsek Péter // Jelmez: Mészáros Zsófia // Dramaturg: Ölveczky Cecília

Rendező: Eirik Stubø

mikor? hol?

január 7., 8. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Trill Zsolt

GALILEI ÉLETE

Egy tudós kalandjai, aki megváltoztatta a világot, de nem látta Istent a távcsövén

„Tudnom kell!” – mondja Galilei, amikor az inkvizíció tiltása ellenére újra kísérletezésbe fog, hogy bizonyítsa: a Föld forog a Nap körül. Nagyon személyes, megszólító erejű a „tudnom kell” gyötrelmes és örömteli szenvedélye, a kételkedés saját eredményeiben is, a kísérletezés kudarcokkal teli hétköznapi robotja, a saját és mások életével való hazardírozás, a kisebb-nagyobb csalások, ravaszkodások és megalkuvások, és az ezekkel való szembenézés fájdalmas és kellemetlen józan-sága. És személyes az élet adta örömsök tisztelete, legyen az evés, ivás, jó könyv, szép vers, új gondolat, a humor, bölcs ironia és a keserű önironia.

– Szenvedélyes, felforgató, agyakat mozgató, tunyaság- és restség-ellenes – lelkesedik Bertolt Brechtért Zsótér Sándor rendező. – A német mester azt mondja, hogy a gondolkodás az emberiség legnagyobb élvezetei közé tartozik. Nem valami szomorú dolog. Rájönni valamire ugyanolyan érzéki öröm, mint meginni egy jó pohár sört. Galilei szerintem Brecht. Brecht egész életében kísérletezett, égették a könyveit, száműzetésbe ment. Meg akarta változtatni a világot. Galilei meg is változtatta. Nem látta Istent a távcsövén. Jól tette, hogy visszavonta a tanait vagy sem, nézőpont kérdése. A szerző, Brecht és drámabeli alteregója, Galilei nem tartják sokra a hősokeket, a mártírokat, az önfelál-

dozókat. Galilei a darab végén azt mondja, hibázott. Másfelől megírta utolsó nagyhatású művét, a Discorsit, vagyis a Matematikai érvelések és bizonyítások. Sűrű, zavaros, gazdag élete volt.

Brecht drámájának főszereplője Galileo Galilei (1564–1642), a kísérletekre alapuló modern fizika megalapítója, aki Kopernikusz tanait elfogadva és igazolva azt hirdette, hogy a világegyetem központja nem a Föld, hanem a Nap. Az inkvizíció elé idézték. Visszavonta tanait.

Galilei így beszél Brecht drámájában: „Célom nem az igazam bizonyítása, hanem hogy kiderítsem, igazam volt-e? Mindent, mindent újra kétségbe vonunk. És ha megtaláltuk, amit megtalálni szeretnénk, különös bizalmatlansággal szemléljük. Megfigyelésünk kiindulópontja: kíméletlenül ragaszkodunk ahhoz a tételhez, hogy a Föld egyhelyben áll. És csak ha csődöt mondtunk, tökéletesen és reménytelenül vereséget szenvedtünk, és sebeinket nyalogatjuk, vetjük fel ismét a kérdést: nem volt-e mégis igazunk, és mégis mozog a Föld.”

*

Az előadás 2016-ban elnyerte a Színkritikusok Díját, a **legjobb rendezés:** ZSÓTÉR SÁNDOR, **legjobb férfi főszereplő:** TRILL ZSOLT.

Bertolt Brecht

Galilei élete

Galileo Galilei / A 39 éves Andrea Sarti – TRILL ZSOLT I
A 73 éves Galilei – TÖRŐCSIK MARI / TRILL ZSOLT I
Andrea Sarti / A bíboros inkvizítor / Az inkvizíció tisztviselője – IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v. I
Sarti, Galilei házvezetőnője / A 43 éves Virginia / Barberini bíboros, a későbbi VIII. Orbán pápa – TROKÁN NÓRA m. v. I
Sagredo, Galilei barátja / A teológus / Vanni, vasöntő – KRISTÁN ATTILA I
Priuli, kurátor / A filozófus / Christopher Clavius asztronómus / Bellarmin bíboros, Filippo Mucius tudós – MÁTYÁSSY BENCE I
Virginia, Galilei lánya – WASKOVICS ANDREA m. v. I
Cosmo de Medici / A dózse – MÉSZÁROS MARTIN I
Agg bíboros – HERCZEGH PÉTER I
A kis barát – NAGY MÁRK I
Lodovico Marsili – SZÉP DOMÁN

fordító, dramaturg: Ungár Júlia // díszlet: Ambrus Mária // jelmez: Benedek Mari

rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

mikor? hol?

január 22. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK

Hit, lelkiismeret, botrány – egy tárgyalótermi vitadráma izgalmai

– A drámairodalomban azok az igazán izgalmas hősök, ahogy Hamlet mondja, akik egy kizökkent világban léteznek. Aztán vagy próbálnak tenni valamit, hogy visszazökkentsék a világot a normális kerékvágásba, vagy elviselik a negatívumait. Morus Tamás olyan lázadó, aki egyedül vívja meg a maga forradalmát – mondja Csiszár Imre rendező. – Aztán ahogyan ez az életben lenni szokott, a lázadót elítélik, és a végrehajtás után az addig deviánsnak tekintett embernek szobrot állítunk, az emlékműveket aztán időről időre megkoszorúzzuk. De előtte kivégezzük őket.

Igy történt ez Thomas More-ral (vagy magyarosan Morus Tamás, 1478–1535) az *Utópia* című híres könyv szerzőjével is. Nem tette le a hűségesküt VIII. Henrikre, amikor az szakított a pápával, mert nem kapta meg tőle a hozzájárulását az Aragóniai Katalinnal kötött házassága felbontásához, hogy elvehesse Boleyn Annát. A király, hogy függetlenítse magát a pápai hatalomtól, önmagát az új, anglikán egyházfőjévé tette. Morust, az országszerte nagyra becsült tudóst és lordkancellárt, aki ellenezte ezt a lépést, hazaárulásért perbe fogták és kivégezték. 1886-ban boldoggá, 1935-ben szentté avatták, ő az államférfiak és a jogászok védőszentje.

– Számomra nem mint történelmi személyiség érdekes, hanem az a helyzet a fontos, amiben Morus fellépett – magyarázza a rendező. – Ő ugyanis nem VIII. Henrikkel szemben lép fel, hanem a társadalmi normáktól tér el. Az árral szemben úszik. Azt mondja, hogy ha felelküdtem valamire – a Róma iránti hűségre –, azért kiállok mellette még

Berettyán Nándor, Rátóti Zoltán, Barta Ágnes

Robert Bolt

Egy ember az örökkévalóságnak

Fordította: Vas István

Morus Tamás – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Thomas Cromwell – SCHNELL ÁDÁM ■ Norfolk herceg – TÓTH LÁSZLÓ ■ Alice More – SÖPTEI ANDREA ■ Margaret More – BARTA ÁGNES ■ Richard Rich – NAGY MÁRK ■ Hétköznapi ember – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Wolsey bíboros – BODROGI GYULA ■ A király (VIII. Henrik) – FEHÉR TIBOR m. v. ■ William Roper – BERETTYÁN NÁNDOR ■ Chapuys, spanyol követ – RUBOLD ÖDÖN ■ Egy asszony – TÍMÁR ÉVA m. v. ■ Cranmer, Canterbury érseke – CSURKA LÁSZLÓ ■ Chapuys titkára – HERCZEGH PÉTER

Díszlet: Szilávik István // Jelmez: Szakács Györgyi // Dramaturg: Kulcsár Edit

Rendező: CSISZÁR IMRE

mikor? hol?

január 31. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

akkor is, ha ez éppen nem olyan népszerű, sőt veszélyes. Tulajdonképpen természetes, hogy elítélik, hiszen maga ellen hívta ki a sorsot.

– Ma vajon létezik ilyen ember, aki képes ennyire csak a lelkiismeretére hagyatkozni, s kizárólag annak akar megfelelni? Mihez kapcsolható a lelkiismeret? – teszi fel a kérdést a Morus alakító Rátóti Zoltán. – Nem tudok máshová kilyukadni, talán nem is lehet, mint ahhoz a mély hithez és bizonyossághoz, amire Morus támaszkodhatott. Miközben a világ mintha a megalkuvásokra lenne berendezve, itt van egy ember, aki ezt egyáltalán nem engedi meg magának. Van egy pont, egy picike pont legbelül, ahol csak én parancsolhatok magamnak. Oda külső szándék nem férkőzhet be, csak az Isten akarata. Sokan elfedik a lelkiismeretüket, Morus viszont tájékozódási ponttá teszi a maga számára. Ezzel a megrendítő elkötelezettséggel a külvilág nem tud mit kezdeni. Morus kiállása maga a botrány.

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézművesprogramok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorainak segítségével, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZ- PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színház-pedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK- MISSZIÓ és JÁNOS VITÉZ- MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percen, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és történeteszl sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyvenperces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harmincperces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. A mintegy negyvenperces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajáráásra: latogatas@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyárkedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció: jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

Kristán Attila, Udvaros Dorottya, Farkas Dénes, Bordás Roland

MEGGYESKERT

A válság parabolája – komédia, amin sírva nevetünk, nevetve sírunk

A hajdan híres gyümölcsöskert már nem tartható fenn, a meggyekvár receptje is elveszett, tulajdonosai csődbe mentek. A kertet el kell adni. A jövő embere kivágatja a fákat, és felparcellázva értékesíti a birtokot. A történelem kereke fordul, és mindenkinek az új rendben kell megtalálnia a helyét. Csehov szereplői „szétszóródnak egy széthulló világban”. Csak egyedül Firsz, a régi világhoz hű öreg szolga marad a helyén, válik eggyé a halálra ítélt gyümölcsöskerttel. „Egyszer minden véget ér ezen a világon” – mondja a darab egyik szereplője, Szimeonov-Piscsik, de talán nem nyomtalanul, talán nem hatástalanul élük le egymás után a generációk küzdelmes életüket.

Csehov utolsó darabja, látomásos végrendelete a Meggyeskert. A 20. század hajnalán, 1903-ban írta meg a „válság paraboláját” arról, ahogy egy új világ felváltja a régit, a régi értékek és az emberek „haszon-talanokká” válnak.

Talán meglepő, de Csehov így írt a *Meggyeskert*-ről: „egy vidám darabot szeretnék írni, amelyben maga az ördög is bukfcencet hány”, mert a szerző darabja hangvételét inkább a komédiában látta. „Nagyon vigyázz! Egyetlen felvonásban se vágj szomorú képet! Mérgező lehetsz, de szomorú nem! Azok az emberek, akikben már régóta fészkel a bánat és hozzászoktak, csak füttyörésznek, és gyakran elméláznak” – írt a moszkvai bemutatón a főszerepet játszó feleségének. Ehhez a szerzői szándékhoz hű az előadás rendezője, a román Silviu Purcărete is, aki szerint „Csehov humora amolyan sírva vígadunk formában működik: kacagunk, utána sírunk, de a sírást követően is mindig jön a nevetés. Humor, de szomorú.”

S vajon mit is jelent a meggyeskert? Purcărete szerint „mindenkinek van számtalan meggyeskertje, attól függően, hogy életének éppen milyen szakaszában van. Ahogy haladunk előre az életünkben, ahogy

öregszünk, ezek a »meggyeskertek« egyre tisztábban látszanak, elvesztésük egyre megrázóbb. A veszteség gyakran téma a drámairodalomban, elsősorban az utolsó művekben. Minden ember kivétel nélkül elvesztett egy nagyon fontos dolgot: az édent. Az is egy kert volt, egy hely, amiről mindenki beszél, ahová vágyunk, de még senki sem lépett be oda. Elvesztettük, pedig sohasem voltunk benne.”

Anton Csehov

Meggyeskert

Ranyevszkaja, földbirtokos – UDVAROS DOROTTYA ■
 Ánya, a leánya – SZÁSZ JÚLIA e. h. ■ Várja, a fogadott leánya – ÁCS ESZTER ■ Gajev, Ranyevszkaja bátyja – BLASKÓ PÉTER ■
 Lopahin, kereskedő – KRISTÁN ATTILA ■ Trofimov, diák – BORDÁS ROLAND ■ Szimeonov-Piscsik, földbirtokos – SZARVAS JÓZSEF ■
 Sarlotta Ivanovna, nevelőnő – SZŰCS NELLI ■ Jepihodov, könyvelő – RÁCZ JÓZSEF ■ Dunyása, szobalány – KATONA KINGA ■
 Jása, fiatal inas – FARKAS DÉNES ■ Firsz, inas, 87 éves öregember – TRILL ZSOLT ■ Kecskés Alexis e. h., Tar Dániel e. h.

Fordította: Morcsányi Géza // Díszlet, jelmez: Dragoş Buhagiar // Zeneszerző: Vasile Şirli // Dramaturg: Kozma András

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

mikor? hol?

január 31. – 19 óra • Nagyszínpad

április 8–9.

Robert Wilson

OEDIPUS

Szophoklész Oedipus király című drámája nyomán

Rendező: Robert Wilson

Change Performing Arts | Milánó, Olaszország

Nagyszínpad

A HETEDIK

Hetedik alkalommal rendezi meg a Nemzeti Színház a MITEM-et, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót. 2014 óta Oslótól Berlinen át Tuniszig, Avignontól Moszkván át Tbiliszig nagyszerű előadások érkeztek Budapestre, és olyan híres társulatok, mint a Berliner Ensemble, a milánói Teatro Piccolo vagy a moszkvai Művész Színház. Hetedik éve rendez Magyarország olyan fesztivált, amelyet ma már együtt emlegetnek a környező országok olyan rendezvényeivel, mint a belgradi BITEF, a kolozsvári Interferenciák, a toruni Kontakt, vagy a pilseni és a nyitrai fesztivál.

A művészet megújulása a rutinossá váló módszerek tagadásával kezdődik, de ihletet a gyökerekhez való visszatérés, a már klasszikussá vált remekművek adhatnak. A hetedik MITEM-en korunk színházi forradalmáraival ismerkedhet meg a magyar közönség.

fotó: Lucie Jansch

A világhírű amerikai rendező, Robert Wilson, az idő és fény poétája, *Oedipus király* történetét fogalmazta újra egy nemzetközi társulattal, és érkezik hozzánk a Pompei és Epidauros antik színházai, Nápoly, Vincenza és Szentpétervár patinás színpadai után. Németországból a keleti tartományok teátrumai közül az egyik legfontosabb és legsikeresebb a Staatsschauspiel Dresden, amelynek 2019-ben két előadása is szerepelt a legjelentősebb német színházi seregszemle, a Theatertreffen legjobb tíz előadása között. Ezek egyikének rendezője Sebastian Hartmann, aki szabad asszociációkra, merész víziókra épülő *Bűn és bűnhődés* című előadását hozza a MITEM-re.

Bűbajos varázslatnak nevezték Európa-szerte az újságírók a *Bells & Spells* című előadást, amit Victoria Thierree Chaplin rendező a cirkusz, színház, tánc, kabaré eszközeiből szőtt lánya, Aurélia Thierree színésznő számára. Az ő világukban minden lehetséges, semmi sem logikus, viszont tele van humorral, könnyedséggel és szeretettel.

A hetedik MITEM-en is kinyílik a világ, és többek között német, olasz, görög, lengyel, algériai, francia előadások láthatók. Hamarosan jön a teljes program, addig egy kis előzetes nagyjágyukkal és csemegékkel...

MITTEM-ELŐZETES

2020. április 8.–április 30.

(ízelítő a tervezett programból)

április 14.

Ivor Martinić:

ISTENEK ALKONYA

Luchino Visconti, Enrico Medioli és Nicola Badalucco
filmforgatókönyve alapján

Rendező: MATANIĆ DALIBOR

Szlovén Nemzeti Színház | Maribor, Szlovénia

Nagyszínpad

április 15-16.

AMOR

Rendező: TEODOROS THEORSOPOULOS

Attis Theatre | Athén, Görögország

Gobbi Hilda Színpad

április 17.

BELLS & SPELLS

Rendező: VICTORIA THIERRÉE CHAPLIN

Bells & Spells Company | Párizs, Franciaország

Nagyszínpad

10 ország 13 társulata fogadta el a **Nemzeti Színház** meghívását a **VII. MITEM**-re. A **2014-ben alapított** nemzetközi színházi találkozón **Európa legjelentősebb** alkotóinak, műhelyeinek az előadásai láthatók – így lesz ez **2020 tavaszán** is. A részletes program **januárban** várható.

április 18.

Valère Novarina:

KÉPZELETBELI ÁLLAT

Rendező: VALÈRE NOVARINA

La Colline Théâtre National | Párizs, Franciaország

Gobbi Hilda Színpad

fotó: Sebastian Hoppe

április 27.

Stanisław Wyspiański

MENNYEGZŐ

Rendező: WŁODZIMIERZ STANIEWSKI

Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” | Lublin,

Lengyelország

Nagyszínpad

fotó: Pascal Victor

április 19.

Dosztoevskij nyomán

BŰN ÉS BŰNHŐDÉS

Rendező: SEBASTIAN HARTMANN

Staatsschauspiel | Drezda, Németország

Nagyszínpad

fotó: Bartłomiej Górnica

A száz éve aláírt trianoni „békeszerződés” következtében Magyarország elveszítette területének és lakosságának mintegy kétharmadát. A 320 ezer négyzetkilométer területű, 20 milliós középhatalomból 94 ezer négyzetkilométeres, 7 millió lakost számláló kisállammá vált. A veszteségek az élet minden területére kihatottak – sorozatunkban a színházi élet átalakulását mutatjuk be. A veszteség számba vételének, valamint folyamatok, sorsok, törekvések, sikerek és kudarcok bemutatásának mozaikdarabjaival kívánunk hozzájárulni ahhoz, hogy az olvasó minél átfogóbb képet alkothasson a korról.

TRIANON ÉS A SZÍNHÁZ • 4.

A kolozsvári Nemzeti Színház volt az erdélyi színjátszás központja, amelynek felívelése a 20. század első évtizedeiben elválaszthatatlanul összefonódott Janovics Jenő személyével. Sikeres üzletember, egyúttal a magyar színházművészet és kultúra elkötelezett harcosa volt. Tragikus életén és az általa vezetett teátrummal kapcsolatos drámai erejű írásain keresztül átélhető, hogy mit is jelentett Trianon a kor embere számára.

„LENNI VAGY NEM LENNI?”

Janovics Jenő és a Kolozsvári Nemzeti Színház az impériumváltás idején – 1918–1919

Az Országos Színháztörténeti Múzeum Fotótárában 1959 óta lapul egy kartonra kasírozott csoportkép, mely a Kolozsvári Nemzeti Színház együttesét ábrázolja. A kép alsó szegélyére tussal ráírták: „A Nemzeti Színházból erőszakkal eltávolított társulat 1919. október 1-jén.” Hosszú ideig ez a szöveg volt az egyetlen információ arról, hogy mi történt 1919-ben az erdélyi színházi élet szívében, Kolozsvárott, hiszen Romániában és Magyarországon egyaránt hallgattak erről, a könyvtárakban zárolták azokat a műveket, melyekből tájékozódhattak volna az érdeklődők. Hiába tűnt úgy, hogy a szocialista tábor országai között a kulturális és tudományos területen szoros az együttműködés – a két világháború közötti dokumentumok egy részét eltűntették. Sem az utódállamokban, sem Magyarországon nem lehetett az Osztrák–Magyar Monarchia széthullásának állomásaival, a magyar városok megzsallásának hiteles történetével megismerkedni.

Kisajátítás

Pedig magyarországi forrás is létezett, hiszen a Magyar–Székely Egyesület már 1922-ben megjelentette *A romániai magyar kisebbség sérelmei, tekintettel a szövetséges és társult főhatalmak és Románia között Párisban, 1919 december hó 9-én kötött kisebbségek védelméről szóló szerződésre, 1919–1922* című füzetét. Ebben a vádiratnak is beillő munkában sokat írnak a színházi ügyekről. Az említett fényképen idézett erőszakos eseményről csak úgy, mint a színház román kisajátításának részleteiről. Nem érdektelen idézni az idevágó szöveget, kiderül ugyanis belőle, hogy a szerzők miért tartották igazságtalannak a megszállók eljárását, s ami ennél is fontosabb, azt is megvallották, hogyan viszonyultak a nemzeti színjátszáshoz: „A kolozsvári magyar színház elvételének céljai. A román kormány e nyilvánvalóan magán-, illetőleg magyar társadalmi alapítványi

vagyon szentségét sem respektálta, tekintettel annak külsejére és berendezésére nézve is impozáns méreteire, melyhez hasonló román kultúrintézmény az egész Romániában nem volt, sőt, a most nagyobbított Romániában sincs. Egyszerűen és erőszakkal eltulajdonította új polgáraitól, akik azt 128 éven át nagy áldozatok árán fenntartották. A cél nyilvánvaló volt, hogy a magyar színházi kultúrára halálos csapást mérjenek ezáltal, s egy olyan városban, ahol 60808 lakosból mindössze csak 7562 román anyanyelvű találtatott, s az is a város periferiáin, a román kultúrának – tisztán az idegenek előtti hivalkodásból – fényes palotája legyen, olyan látszattal, mintha azt a román áldozatkészség és román kultúra iránti vágy teremtetten volna meg.”

Szidalmak, gumibotok, puskatús

A legelső mértékadó színháztörténeti összefoglalás, mely részletesen és hitelesen elbeszéli a román megszállók törekvéseit, csak 2002-ben jelent meg. *A magyar színháztörténet 1873–1920* című kézikönyv Darvay Nagy Adrienne összefoglalásában közli az eseményeket; érzékeltetve, hogy Erdély fővárosában és színházi központjában miként vált egyre ellenségesebbé a hangulat.

A román csapatok 1918. december 24-én délután vonultak be Kolozsvárra. Az elmérgesedett politikai helyzetben a VI. román hadtest parancsnoka többször bezáratta a színházat. A nagyszebeni kormányzótanács bevezette a cenzúrát, és sokféle tilalmat foganatosított. A színházak 1919. május 4-től csak kétnyelvű, magyar–román színlepon hirdethették az előadásokat. A román hatóság 1919. május 14-én utasította Janovics Jenő igazgatót, aki 1905-től állt a társulat élén, hogy a Hunyadi téri épületet, vagyis a Nemzeti Színházat – mint állami tulajdont – adja át a kormányzótanácsnak. Az igazgató azzal hárította el a követelést, hogy ő csak bérlő, nem tulajdonos, s hogy a magyar

Egy színházi élet

Janovics Jenő Ungváron született 1872. december 8-án. A család Budapestre költözött, szülei gépészmérnököknek szánták; ezért színészi tanulmányai mellett a műegyetem óráit is látogatta. A színiakadémián 1894-ben szerzett oklevelet, s Miskolcon kezdte pályafutását. 1895-ben előbb Makó Lajos, majd Krecsányi Ignác társulatához került: Budán, Temesvárott és Pozsonyban játszott. 1896-ban a Kolozsvári

Nemzeti Színház szerződtette; 1900–1901-ben a színház művészeti vezetője volt. 1900-ban a kolozsvári egyetemen Csiky Gergelyről írt tanulmányával doktori címet szerzett. 1902-től 1905-ig Szegeden volt direktor, majd 1905–1919 között a Kolozsvári Nemzeti Színházat igazgatta.

Janovics a színház felvirágoztatásával párhuzamosan és a társulatára alapozva vágott bele a filmiparba, és lett a magyar művészi filmgyártás egyik megteremtője. 1914-től a PROJA (Projektograph Janovics), 1916-tól a Corvin Filmgyár, 1917–1920 között a Transsylvania Filmgyár vezetője volt, rendezett, forgatókönyveket írt és játszott is, mozihálózatot hozott létre. Olyan későbbi rendezők kezdtek itt a pályájukat, mint Korda Sándor, az angol filmipar meghatározó alakja, és Kertész Mihály, akit a *Casablanca* rendezőjeként ismer a világ. Itt készült az első magyar történelmi drámaadaptáció, a *Bánk bán* Kertész rendezésében, Jászai Marival Gertrudis szerepében, Janovics forgatókönyve alapján. A mintegy hetven kolozsvári némafilmből mindössze négy maradt fenn. Olyan némafilmek fűződnek a nevéhez, mint a még Japánban is forgalmazott *Sárga csikó*, a *Mágnás Miska*, a *Mesék az írógépről*, a *Liliomfi*, *A vén bakancsos és a fia*, a *huszár*.

Az impériumváltás után 1930-ig színigazgatóként, 1930–1932-ben főrendezőként igyekezett a magyar nyelvű színjátszás folytonosságát biztosítani Kolozsvárott. Ezekről az évekről Senkál Endre színművész, a Kolozsvári Állami Magyar Színház örökös tagja így emlékezett meg: „Janovics több mint egy évtizedig bírja a kemény küzdelmet, és ezalatt a magyar színjátszás fenntartására áldozza egész vagyonát, házat és értéktárgyait. 1932-ben hosszú időre megválnak a színháztól. 1941-ben újabb sérelem éri: nem őt nevezik ki a visszakapott Hunyadi téri Nemzeti Színház igazgatójává. A faji üldözés idején, 1943-ban a Gestapo elől jóakarói Budapestre menekítették, és ott vészelte át az embervadászat kegyetlen korát.”

A kolozsvári színház vezetését csak 1945 őszén vehette át ismét. Katona József *Bánk bán* című művének bemutatója előkészületei közben, 1945. november 16-án hunyt el.

Színészi, rendezői és irodalmi tevékenységével a kolozsvári színházat országos jelentőségű intézménnyé emelte. Kiváló erőkből szervezett társulatával klasszikus sorozatokat, magyar drámatörténeti ciklust rendezett; számos kortárs európai szerző – Frank Wedekind, August Strindberg – művét ő vitte először színre magyar nyelven. 1936-ban részt vett a Szegedi Szabadtéri Játékok megalapításában, ő lett a vállalkozás művészeti rendezője (mai terminológiával: művészeti vezetője). Szerepeit drámai erővel, mély jellemábrázolással formálta meg. Rendezőként elsősorban a magyar klasszikus művek interpretálásával alkotott maradandót. Elsőként alkalmazott vetített díszletet. Jelentős dráma- és színháztörténet-írói tevékenysége. A *Csiky Gergely élete és művei* című kétkötetes munkáját 1900-ban és 1902-ben, a *magyar dráma irányai* című kötetét 1908-ban adták ki. Megírta a Farkas utcai színház történetét, mely 1941-ben jelent meg a Singer és Wolfner Kiadó gondozásában. A *Hunyadi téri színház* című műve hosszú ideig kéziratban lappangott; végül Jordáky Lajos kolozsvári szociológus, kritikus, tanulmányíró hagyatékával került az Erdélyi Múzeum Egyesület birtokába. A felbecsülhetetlen forrásértékű művet Kötő József színháztörténész rendezte sajtó alá 2001-ben.

előadások folytonosságát biztosítsák, nem tartottak nyári szünetet. Janovics a békés kivonulásért cserébe az 1821-ben épített Farkas utcai színházépületet kérte. A megegyezés helyett 1919. szeptember 16-án ultimátum érkezett, melyben a kormányzótanács közölte, hogy október elsejével haladéktalanul átveszi a Hunyadi téri színházat.

Janovics színháztörténeti műveiben és naplójában is megemlékezett arról, hogy 1919. szeptember utolsó napjaiban mi történt a kincses város színházával. Valószínű, hogy kortársai közül a legtöbben az 1937-ben megjelent *Metamorphosis Transylvaniae* című kötetben olvasták sorait:

„Szeptember hó 30. A Hamlet előadása volt kintüze, Janovics Jenővel a címszerepben. A színészek is tudták, az egész város közönsége tudta, hogy ez lesz a színházban az utolsó magyar nyelvű előadás. A cenzúra engedélyezte a darab előadását, de a nagymonológót törölte, csak az első sort volt szabad elmondani: »Lenni, vagy nem lenni, ez itt a kérdés!« Hét órára már szorongásig megtelt a színház, a zenekari helyiség, a sorok közötti szabad terek, még az előcsarnokok is zsúfolva voltak emberekkel. Abban a színházban soha, sem azelőtt, sem azután annyi ember nem szorongott. Mindenki jelen akart lenni a nagy búcsún. Minden színészt tapsorkán fogad, amikor a színpadra lép, és tapsorkán kísér, amikor kimegy. Szentgyörgyi István a király, Laczkó Aranka a királyné, Poór Lili Ophélia. A rettenetes izgalom a színpadon is, a nézőtérben is mindenkit lenyűgöz. Éjfél már régen elmult, már október 1-e van, de még magyar közönség lelkesedik ott. Az utolsó jelenet következik. Fortinbras diadalmas bevonulását a cenzor törölte, és így azzal végződik az előadás, hogy Hamlet e szavakkal lebeli ki lelkét, melyeket a hü barátához, Horatiushoz intéz: »Én meghalok, te élsz, győzd meg felőlem / És igaz ügyem felől a kétkedőket.« Ezek voltak az utolsó magyar szavak a cluji színházban.”

Janovics tárgyilagosan és méltóságteljesen beszélt el az eseményeket, ügyelt arra, hogy írásának hangja ne legyen szenvedélyes. Naplójában azonban – amit az Erdélyi Múzeum Egyesület Kézirattárában őriznek

Bródy Sándor Lyon Lea című darabjában Janovics Jenő a rabbit alakította 1915-ben a Kolozsvári Nemzeti Színházban

Az első filmre alkalmazott magyar dráma, a Bánk bán forgatása a Kolozsvári Nemzeti Színház mellett felállított díszletben. Az 1914-es némafilm rendezője Kertész Mihály volt, a forgatókönyvet Janovics Jenő írta, akinek sikerült Gertrudis szerepére Kolozsvárra csábítania Jászai Marit.

– nem tudott uralkodni érzelmein, és sok apró részlettel gazdagította a szomorú történetet. Feljegyezte, hogy Hamletként – alkalmazkodva az igazságtalan történelmi helyzethez – a nagymonológ meghagyott felütését belekiabálta a nézőtér feszült csendjébe:

„Pillanatnyi megdöbbenet némaság után fergetegként robbantak ki a szenvedélyek. A karzatról lenyilalló éles női hang törte meg először a halálos csendet:

– Élni akarunk.

S utána kétezer torok dörögte, harsogta felszabadultan, ujjongva, reménykedően:

– Élni akarunk!

Mintha a történelem kerekébe akart volna ez a kétezer ember kapaszkodni. A tenyerek összeverődtek, a lábak szilajul dobogtak, félelmes pillanat volt. Magam is megriadtam a visszafojtott szenvedélynek ettől az orkános kitörésétől. Percekig tartott ez a viharzás, azután valahogy egymást csitították el az emberek. [...] A rendőri készültség ekkor katonai segítséget kért a színház elé. Felvonás végeztével suttogva újságolták nekem a munkások, hogy futólépésben érkeztek a katonák, és három zárt sorban körülgyűrűzték a színházat.”

Az előadás rendben véget ért, a közönség azonban a helyén maradt, s az igazgató hiába kérte néma jeladással, hogy mindenki térjen haza – senki sem mozdult. Janovics az éjszaka további történetét így örökítette meg:

„Még ott állottam a színpad elején, tehetetlenül, tanácstalanul, reszketve a fenyegető pillanatoktól, amikor a térről minden kapun át benyomultak a rendőrök, a katonák, és rekedt szidalmak között gumibotokkal, puskatussal verték ki a közönséget. Ütötték-verték, kit hol találják. Sikoltva, egymást taposva menekült, aki tudott az embertelen támadás elől, de aki el tudta kerülni az ütleget, tetézetten megkapta a téren, ahol a katonák kordonjába ütközött. Azután elcsendesedett minden, a harctéren csupán eltiposott kalapok, szakadt ruhafoszlak nyolc maradtak.

A nagy színházépületben csak hárman maradtunk: az öreg Méry bácsi, a házi tűzoltó, aki várta, hogy olt hasson; Bürger Antal öltöztető szabó meg én. A vén szabó lebúzt a rólam Hamlet királyfi fekete trikóját. Aztán végtelen, véget érni nem akaró, hosszú, álmatlan, sötét éjszaka következett. Terveket és emlékeket hajszoló éjszaka.”

Jelképes erőszak?

Ezzel azonban még nem értek véget a megpróbáltatások. Másnap reggel nyolckor ismét benépesült a színpad. Az igazgatóság nem kérte, mégis mindenki megjelent. Ismét Janovics naplójából idézünk:

„A munkások mellett ott szorongott a kisírt szemű primadonna, a hősszerelmes mellett a takarítóasszony. Még gyermekeiket, családtagjaikat is elhozta. A fekete, néma tömeg suttogva, izgatottan várta a sorsfordulást. Nem kellett sokáig várniuk. Kilenc órakor katonai csapat érkezik, mely körülzárja a színház épületét. Tíz órakor megjelenik a bizottság a színház irodájában: Poruțiu Valentin, Kolozsvár prefektusa; Pop Julián, Kolozsvár primárja és egy tömzsi ezredes. Ünnepelesen felszólítanak, hogy tegyem le a búságéki, vagy adjam át ellenállás nélkül a színházat. Mind a két kívánságot megtagadom. A prefektus erre az ezredeshez fordul, felszólítva, hogy tegye kölességét. Az ezredes mellém lép, kezét a vállamra teszi, és, mert – úgy látszik – erdélyi származású román, tiszta magyarsággal így szól:

– Az ajtó előtt négy katonám áll. Kivánja, hogy velük vitessem le önt, vagy elég ez a jelképes erőszak is?

– Én nem komédiázni akarok – válaszoltam –, hanem a magyar színészek évszázados jussát akarom kötelességszerűleg megóvni. Az erőszak ellen semmit se tehetek. Kérem, vegyék fel a jegyzőkönyvet! Az ezredes erre eltávozott, és a kivonult katonaságot is elparancsolta a térről. Amikor a színpadon várakozókat ezt hírül vették, új reménység szállotta meg őket. Azt hitték, hogy a katonaság elvonulása azt jelenti, hogy egyelőre legalább lemondanak a színház átvételéről. Szegények, hogy tévedtek!”

Kolozsvári színházak

A **FARKAS UTCAI SZÍNHÁZ** volt az első magyar kőszínház. Közadó-kozásból emelték, s 1821 márciusában nyitották meg. 1885-ben az ország második nemzeti színháza lett. 1906-ban tűzveszélyessé vált, ezért bezárták. Az épület az egyetem tulajdonába került, 1934-ben lebontották, helyén az Egyetemiek Háza (Casa Universitarilor) épült fel.

Az 1910-ben felavatott **SÉTATÉRI (NYÁRI) SZÍNHÁZ**at az 1874-ben megnyitott és 1908-ban lebontott nyári faszínház helyén Janovics Jenő építtette. Az új betonvázis, szecessziós stílusú épületet Márkus Géza és Spiegel Frigyes tervezte. Az építkezésre a város kölcsönt vett fel, a törlesztést pedig Janovics vállalta. Az impériumváltáskor ez lett a kolozsvári magyar színtársulat állandó játszóhelye. Ma is itt működik a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a Kolozsvári Magyar Opera.

HUNYADI TÉRI SZÍNHÁZ. A Kolozsvári Nemzeti Színház új otthonát, melyet Ferdinand Fellner és Hermann Helmer osztrák építészek terveztek, 1906. szeptember 8-án avatták fel. A társulat művészei 1919. szeptember 30-ig játszhattak itt, októbertől román előadásokat tartottak benne. Az első bécsi döntést követően az épületet renoválták, ezért csak 1941 novemberében vehette ismét – rövid időre – birtokba a magyar közönség. 1945 óta ebben az épületben működik a Román Nemzeti Színház (Lucian Blaga Nemzeti Színház) és a Román Nemzeti Opera. (fotó: FORTEPAN)

Janovics Jenő naplójában közölte a tárgyalásokról felvett jegyzőkönyv szövegét is. A megállapodásnak több pontja bonyolult jogi érvelést tartalmaz, de a lényegét a laikusok is megértik. A román kormányzótanács szeptember 16-án kelt rendelkezése szerint a kolozsvári Nemzeti Színház épülete az állam saját és közvetlen adminisztrációjába ment át, a szeptember 25-én kelt rendelet pedig – további intézkedésig – „mindennemű előadást” megszüntetett. A magyar társulat vezetője megtagadta, hogy letegye a húségesküt, így nem maradhatott helyén. Janovics naplójában rávilágított arra, hogy a román előjárók nem is gondolták komolyan, hogy ő vezesse tovább az intézményt, hiszen már kineveztek két igazgatót. A jegyzőkönyv kitért arra is, hogy a színház épületét berendezéseivel, díszleteivel, ruhatárával és egyéb felszerelésével együtt leltár mellett át kell adni az új vezetőknek. Pusztán annyit sikerült Janovics Jenőnek elérnie, hogy a nyári színpad épületében folytathassa az előadásokat.

„Nem szabad többé magyar előadásokat tartani”

A jegyzőkönyv aláírását követően a magyar társulat vezetője arra kérte a bizottság tagjait, hogy menjenek le a színpadra, s közöljék az ott összegyűlt tagokkal, hogy a színházat nekik is el kell hagyniuk. Janovics naplója szerint torokszorító jelenetek következtek:

„a prefektus és polgármester úr megtorpant, látva a felbomláiban azt a párszáz főből álló, sűrű, hangtalan, komor tömeget. Az első sorban állott dacosan, keményen az öreg Szentgyörgyi István, mellette Dezséri Gyula, Laczkó Aranka, Poór Lili, Réthely Ödön, Lévy Ilonka, Szakáts Andor, Fekete Mihály, Bérczi Mihály, Bretán Miklós és a többiek.

Poruțiu prefektus úr balkan, zavartan, a szavakat keresve, szinte mentegetőzve közölte, hogy a mai naptól ebben a színházban nem szabad többé magyar előadásokat tartani, mert a nagyszebeni kormányzótanács átveszi az épületet, és román színházat fog belőle csinálni.

Nem fejezhette be szavait, mert a sorok közül hirtelen előre ugrott egy fekete gyerekember, a szolid, különben a légynek sem vétő, rendszerint flegmatikus Berky Jóska. Egy pillanatnyi riadt, balálos csönd követte ezt a mozdulatot, mindenki azt hitte, hogy inzultálni akarja a román kiküldötteket, de nem ez történt. A fiú valami nagyszerű, valami megmagyarázhatatlan sugallattól hajtva, lépésnyi távolságban megállott a prefektus előtt, farkasszemet nézve vele rázendített a szent magyar imádságra, és a második taktustól már a színpadon lévő száz meg száz magyar ember énekelte lélekbeli feltörő áhitattal, hogy »Isten, áldd meg a magyart!«

A két román úr lehorgasztott fejjel búzózott az oldalajtó felé, és eltűnt észrevétlenül.”

Szétszéledés helyett összetartás

A magyar társulat október 1-jén átköltözött a Sétatéren álló nyári színházba, s ott folytatták a kényszerűen félbeszakadt évadot. Nem ez volt a legideálisabb játszóhely a városban, ám a román megszállók hallani sem akartak arról, hogy Janovicsék birtokukba vegyék a Farkas utcai színházat; ezt a játszóhelyet elvesztették a magyar színjátszók. Maradt tehát a nyári színház, de ennek a helyiségnek a megszerzése sem volt egyszerű, annak dacára, hogy 1908-tól Janovics volt az épület tulajdonosa. A hatalom birtokosai úgy vélhették, hogy ebben a bizonytalan helyzetben a társulat tagjai csendben szétszélednek. Arra azonban nem számítottak, hogy az elmúlt időszak összekovácsolta az együttest. Kitarottak egymás mellett 1918. december 21. óta, amikor a román csapatok közeledtének hírére igazgatójuk összehívta őket, s a következő szavakkal fordult hozzájuk:

„Ezt a színházat, amelyet gondozásomra bíztak, védeni fogom, amíg lélegzem. Bármí történik is, strázsahelyemen maradok. Nem tudom, mit hoz a holnap, éppen ezért nem tartok vissza senkit, és nem befolyásolok senkit elhatározásában.”

Janovics Jenő szavait mély csend követte, majd mind a kétszázötven ember egyként megfogadta, hogy a nehéz helyzetben sem hagyja el vezetőjét. Az 1919. szeptember 29-én megtartott társulati ülésen is hasonló határozat született. Sőt, ekkor azt is kinyilvánították, hogy új templommá fogják felavatni azt a helyet, amelyet a hatalom jelöl ki számukra, és a színházról fől nem adják.

„De Janovics Jenő dr. legyen a vezérünk. Az ő erős keze, biztos ítélete, tudása, teljes művészi képessége és nemes áldozatkészsége az a talizmán, amelynek birtokában mi is valamennyien készek vagyunk a megpróbáltatások, nélkülözések, szenvedések kálváriáját csüggedetlenül és emelt fővel járni, mint a Nagy Úttörők”

– citálja az ülés jegyzőkönyvét Janovics már többször idézett tanulmányában.

A harmadik, egyben utolsó hitvallásukat 1919. október 2-án délelőtt tették meg a magyar együttes tagjai. A sorsdöntő, izgalmakkal és megaláztatásokkal teli napok után nem volt értelme az elmúlt időszak történetében rágódni, lázadni meg végképp nem, hiszen a megszállók biztonságát adták, hogy semmitől sem riadnak vissza.

A jövő tervei

Janovics amilyen elszántan küzdött az igazságtalan intézkedések és jogtalan államosítás ellen, ugyanolyan határozottan tervezte meg a jövőt. Jól ismerte a színésznép szeszélyeit, érzékenységét, jól tudta, hogy fényesebb gázsival, szerepigérettel könnyen elcsábíthatók. De tisztában volt azzal is, hogy ebben a kiélezett helyzetben végzetes lehet, ha továbbra is grammok szerint mérlegelik a szerepeket, s válogatnak a munkában. Az is hamar kiderült, hogy állami támogatás híján az előadások bevételéből kell fenntartani a színházat, s a napi bevételek aligha fedezik a színház bérleti díját. Janovics mégsem csökkentette tagjainak fizetését – cserébe viszont mindenkitől fejelet és lojalitást kért. S azt, hogy aki át akar szerződni a román együtteshez, azon-

Janovics Jenő (középen), a Szegedi Szabadtéri Játékok művészeti vezetője munkatársai körében a Dóm téren (1938) | fotó: Liebmann Béla

nal tegye meg, mert a nehéz úton csak „lélekben és szívben kipróbált és megbízható bajtársakkal” indul el, „konjunkturalovagokat” pedig nem akar „táborában látni”.

„Ünnepi, áhítatot keltő” szertartásnak írta le Janovics Jenő az 1904. szeptember 12-én megtett első kapavágást a Hunyadi téri színház építkezésén. Ehhez az eseményhez fogható az a jelenet, amikor a Kolozsvári Nemzeti Színház kiebrudalt művészei hitet tettek, hogy nem törődve a nehézségekkel, az ínséggel, igazgatójukkal folytatják a megkezdett munkát:

„Szentgyörgyi István volt az első, aki hozzám lépett. Csontos ujjaiával keményen megszoritotta a kezemet. A hangja mindenkinek a lelkébe fűrődött:

– Ez az idő nem arra való, hogy gondolkozzunk és latolgassuk, mit hoz számunkra a jövő. Hogy szívatoljuk, merre forduljunk. Megmondottuk, és most ismétéljük: veled maradunk, bármí törjön is ránk! Vezess!

S utána sorjában valamennyien: színészek, színésznők, kardalosok, zenészek, munkások. Kézfogással erősítették, hogy velem akarnak maradni. Egy sem szívárgott el. Még román származású tagjaim is fogadalmat tettek. Érzem, hogy sorsom összekapcsolódott ezeknek a hűséges, elszánt embereknek jövőjével”

– írta naplójában Janovics Jenő.

Ezen a napon, 1919. október 3-án nemcsak hűséges embereivel kötötte össze a sorsát a kolozsvári színházigazgató, hanem a romániai kisebbségi magyar színjátszással is. A román hatalommal szemben valamennyi magyar társulat mellett kiállt, s döntő szerepet vállalt abban, hogy Romániában a magyar színházat nem tudták betiltani. De erről, valamint az erdélyi magyar színházaknak a fennmaradásért folytatott küzdelmeiről már sorozatunk következő részében lesz szó.

GAJDÓ TAMÁS

| fotók: OSZMI, Magyar Nemzeti Filmalap

Ádám szerepében az Évát játszó Pap Verával
a Nemzeti Színház nyitóelőadásában
(Rendező: Szikora János, 2002)

Hármas úton

– A budapesti Nemzeti Színház, a viszáki Pajtaszínház és Galéria és a Tündérkertek hármas útját járom. Bennem összeérnek. Azt hiszem, a „Ki vagyok? Honnan jöttem? Mit akarok?” hármas kérdésére így tudok válaszolni szüleim emlékének, testvéreimnek, gyermekeimnek, unokáimnak, mestereimnek, a színházat szeretőknek, a viszákiaknak, az őrségieknek. Mindez szerves folytatása annak, amit elkezdtem még a tanyasi osztatlan iskolában, ahol verset mondtam, vagy a debreceni vágóhídon, ahol színjátszó csoportot alakítottam, aztán a debreceni színházban, a zeneiskolában, a színművészeti főiskolán... – vallja Szarvas József, aki Prima díjban részesült a 2019-es Prima Prissima elismerés gáláján. A magyar színházművészet kategóriájában jelölt volt Ascher Tasmás rendező és Tóth Ildikó színművész is, aki a Prima Primissima lett.

Szarvas József Jászai-díjas, érdemes és kiváló művész, a Magyar Arany Érdemkereszt (polgári tagozat) és a Magyar Érdemrend Lovagkereszt (polgári tagozat) kitüntetésének birtokosa, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Debrecenben született (1958), a közeli Ebes melletti tanyán gyerekeskedett. A civisvárosban hentesként dolgozott. Volt segédszínész a Csokonai Színházban (1977–83), majd amatőr színész lett Debrecenben. 1987-ben Horvai István és Kapás Dezső osztályában végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. A Vígszínház (1987–97) és a kaposvári Csiky Gergely Színház (1997–2001) után egy évig szabadúszó volt. 2002 óta a Nemzeti Színház társulatának tagja. Barátja és kollégája, Kaszás Attila emlékére hozta létre az őrségi Viszákon a Pajtaszínházat és Tündérkertet. Számos filmben és tévéjátékban szerepelt, többek között a *Hidemberben* és az *Üvegigrisben*. Életéről szól a novelláskötete, *Könnyű neked, Szarvas Józsi*, amelyből *Pusztol a hó* címmel készült önálló estje a Nemzeti Színházban látható.

– Sokszor, sok mindenre mondtam már nemet. Amikor a Vígszínházból elmentem Kaposvárra, akkor nemcsak arra mondtam igent, amit Kaposvár jelentett, hanem nemet mondtam arra is, amit akkor a Víg adhatott. Nem volt egyszerű döntés, de rá kellett jönnöm, nem a helyemen vagyok, nem az az én utam – mesélte a Nemzeti Magazinak adott egyik interjújában. – Tudom, hogy sokan azt mondják, addig volt igazán szükség a Nemzetire, amíg a magyar nyelvű színjátszás megteremtése, a magyar identitás megteremtése volt a cél, most már ezekkel a nagy kérdésekkel nem kell foglalkozni. De kell! Amit nem gondozunk, ápolunk, művelünk, szükségszerűen elszorvad, elhal. Nem hiszem, hogy van valaki, akinek szakmai életcélja lenne a kulturális közösség – a magyar – gyengítése. Színházszakmai sokszínűségünkkel ezt igazoljuk, visszatükröz-

10. esküdtként Garas Dezsővel a 12 dühös ember
előadásában (Rendező: Balikó Tamás, 2006)

PRIMA DÍJ • SZARVAS JÓZSEF

Zubolyként a Szentivánéji álomban
(Rendező: David Doiasvili, 2014)

Szarvas József az életéről mesél
a Pustol a hó című egyszemélyes előadásban
(Rendező: Bérczes László, 2019)

zük, műveljük, de nem támadhatjuk. (...) Amíg én 2002-ben nem kaptam meg a felkérést Ádám szerepére, nekem addig a Nemzeti Színház volt a soha be nem teljesülő álom. Olyan óriások emeltek számomra elérhetetlennek hitt magasságokba, mint Bessenyei Ferenc, Sinkovits Imre, Kállai Ferenc... Számomra nem volt kérdés, hogy akarok-e az új Nemzeti Színházban játszani?! Magam se hittem volna, hogy eljátszhatom *Az ember tragédiájában* Ádám szerepét.

Azóta több tucatnyi szerepben láthattuk a Nemzetiben Szarvas Józsefet, aki a 2019/2020-as évadban a *Médeia*, a *Meggyeskert*, a *Pustol a hó*, a *Sára asszony*, a *Csongor és Tünde*, a *Szentivánéji álom* előadásokban játszik. Márciusban az ő főszereplésével kerül színre a Trianon emlékére készülő *Tizenhárom almafa*.

A Nemzeti Színház Prima díját Nemzeti Színházban játszott szerepeiből készült képösszeállítással köszöntjük.

Söptei Andrea partnereként
a Sára asszonyban
(Rendező: Vidnyánszky Attila, 2019)

Szimeonov-Piscsik szerepében
Szűcs Nellivel a Meggyeskertben
(Rendező: Silviu Purcărete, 2019)

Balgaként Tóth Augustával
a Csongor és Tündében
(Rendező: Vidnyánszky Attila, 2016)

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS-NEZŐPONT

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2013 – 2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a Vidnyánszky Attila igazgatásával 2013-ban kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljeseedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

Csíksomlyói passió

Egy előadás zárandókútja

A gazdagon illusztrált kötet a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i, csíksomlyói „hazatéréséről” szól. Az MMA Kiadó gondozásában megjelent munkakönyvben megszólalnak az előadás főbb alkotói, többek között Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán, Szócs Géza és Berecz András is. A fotókat a Prima Primissima díjas Benkő Imre és a Nemzeti Színház fotográfusa, Eöri Szabó Zsolt készítette.

információ: www.mmakiado.hu

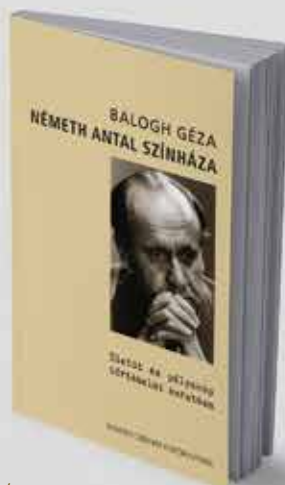
A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester-tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Ár: 2500 Ft

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

Életút és pályakép történelmi keretben: **Németh Antal** (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meghurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

A HOSSZÚTÁVFUTÓ HELYBENJÁRÁSA

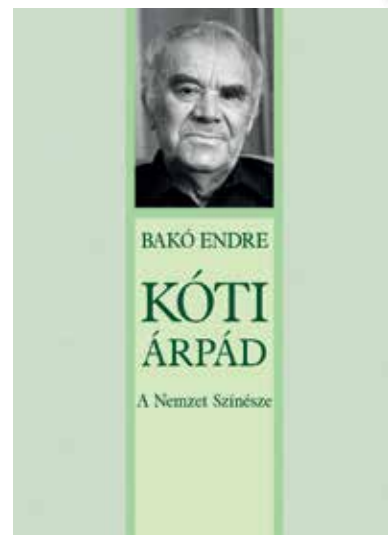
Könyv született Kóti Árpádról, a Nemzet Színészéről

Amikor a kiskunfélegyházi testnevelési középiskolába ment felvételizni, annyi híja volt a pénznek, amit az édesanyjától kapott vonatra, hogy csak Tiszakécskéig jutott. Onnan futva tette meg az utat – lekés-te ugyan a felvételit, de amikor megtudták, hogy majdnem egy teljes maratoni táv van a háta mögött, azonnal felvették.

Kóti Árpád debreceni színésznek is ilyen hosszútávfutó lett – az első pár év útkeresését leszámítva 1963-tól a 2015-ben bekövetkezett haláláig a Csokonai Színház aktív művésze volt. Amikor a Jászai- és Kossuth-díjas, Érdemes és Kiváló Művészt 2014-ben a Nemzet Színészei közé választották, egy országos lap feltette a kérdést: „egy nevesincs vidékit?”

A 2006-os *Lear király* címszerepéről ezt írta a Kóti pályáját végigkötő kritikus, Molnár Gál Péter: „Nem királykodik: király. Póztalan középhangja zeng, betölti az épületet. Kóti Árpádnak úgy zenél a hangja, mint utoljára Bessenyeinek. Képes erőt sugározni. Gyengéd szeretetet. Tud halk lenni, és annyi erő van agg uralkodójában, hogy nemcsak az ország terhet, de még a hegyeket is el tudná hordani. Bölcsen – és nem szeszélyből – átengedi az uralkodást. És hiszi, hogy jól elrendezte a dolgát. Bucsán született. 1934. november 15-én. Vagyis 72 éves. 48 éve színész. Jó színész. Nagyon jó színész. A kutya se ismeri Budapest. 48 éve végezte a főiskolát, azóta vidéki színész. Nagy vidéki színész, de reflektorfényes pályáját árnyékban élte le. Erős karakterű, jellegzetes színész volt fiatalon, középkorúan, idős férfiként is.”

*Bakó Endre:
Kóti Árpád, a Nemzet Színésze,
MMA Kiadó, 2019*

Az MMA Kiadó gondozásában megjelent kötetben Bakó Endre debreceni újságíró és irodalomtörténész ebbe az „árnyékvilágba” enged betekintést. Könyvének első részében a helyi és országos lapok, folyóiratok cikkeiben közölt kritikák alapján követhetjük végig a közel kétszáz szerepet felölelő pálya nevezetes és felejtésre ítélt, sikerült és kudarcos alakításait az epizód szerepek sokaságától jelentős főszerepekig. A Kótiról szóló újságcikkidézetek nem csupán egy pályáivet rajzolnak meg, hanem a 60-as évektől egy vidéki város sajtójáról és a „fővárosi” kritikáról is érdekes képet adnak.

„A színházért persze mindent kibírok. Ha nem idegenkednék a nagy szavaktól, azt mondanám, hogy nekem mindenem a színház. Az eszméletemet a főiskolának, a társaimnak, a színháznak köszönhetem” – így kezdődik az életpályát átfogó interjúmontázs a ritkán és sokszor morogva nyilatkozó Kótitól, akiről Bakó így ír: „Bár bohém alkot volt, eredeti humorral, improvizáló készséggel, bele-belenézett az éjszakába, de a színházi feladatokat komolyan vette, a munkában nem ismert tréfát! (...) Több beszélgetésben anarchista, lázadó típusnak jellemezte magát (...) gyűlölte a hazugságot, s megvetette a meghunyászkodást, kertelés nélkül nyilvánított véleményt politikáról, vezető személyiségekről, ezekből olykor kellemetlensége származott. (...) Mi volt kisugárzásának titka? Talán az, hogy az ösztön és a tanult mesterségbeli tudás egészséges arányt alkotott benne, vagyis a tudatos alakító-készség nem oltotta ki a spontán, őszinte emberi reflexivitást. A megírt szerepet játszotta, de mindig adott hozzá magából valamit anélkül, hogy civil énjét előretolta volna.”

A kötet csemegéje a fanyar és csípős humorú Kóti aranyköpéseiből és anekdotákból készült összeállítás. Nem holmi bennfentes jópofáskodások gyűjteménye ez, hanem erős kontúrú jellem- és korrajz, mint ez is:

„Kóti a nevezetes debreceni szálloda, az Aranybika teraszán ül. Egy ismerőse ráköszön:

- Szevasz, Árpi!!!
- Szevasz!
- Hogy vagy?
- Most provokálsz???”

KORNYA ISTVÁN

ÍGY JÖTTEM...

Online sorozat a Nemzeti fiatal színészeiről

Vidékről a fővárosba – színészi vallomások öt felvonásban. A Bonum TV Youtube-csatornáján tekinthetők meg azok a portréfilmek, amelyek a Rocco és fivérei című Vidnyánszky Attila-rendezés fiatal szereplőinek a színpadig vezető útját mutatják be. A Nagy Anikó Mária rendező vezetésével készült sorozatot beválogatták a 22. Faludi Nemzetközi Filmszemle versenyprogramjába is.

Az öt Parondi fivér édesanyjukkal egy szegény dél-olaszországi faluból költözik a gazdasági csoda éveit élő Milanóba, de a nagyvárosi életmód sosem tapasztalt kihívások, drámai szakítópróba elé állítja a fiúkat. „Attól jó ez az anyag, hogy olyan szereposztást tudtam kialakítani, amelyben a lényegi szereplők mind megélték ezt a történetet: bekerültek valahonnan nagyon messziről, nagyon kis falvakból, egészen más életből ide a nagyvárosba” – mondja Vidnyánszky Attila, a *Rocco és fivérei* című előadás rendezője színpad és valóság különleges kapcsolatáról. Ezt a párhuzamot bontja ki az az online sorozat, amely a Rocco színészeit mutatja be, ahogyan szülőfalujukba vagy -városukba visszatérve beszélnek otthonuk szeretetéről, hivatásuk megtalálásáról, a sokszor gyötrelmes első lépéseikről a színésszé válás útján. A Nagy Anikó Mária rendezte portrészorozat lírai vallomások füzére, amelyben a Nemzeti fiatal tehetségei leveszik színpadi maszkjukat és bizalmukba fogadják a nézőt.

Mészáros Martin

Kevés huszonéves fiatalembernek van akkora – és szinte emészthetetlen – élményanyaga, mint a *Rocco és fivérei* című előadásban Cirót alakító Mészáros Martinnak, aki színpadi karakteréhez hasonlóan azon töpreng a róla szóló portréfilmben, van-e egyáltalán visszaút a nagyvárosból gyermekkorának szeretett helyszínére, a Bánságba. A délvidéki Csókán felnőve nemcsak a kisebbségi lét nehézségeit ismerhette meg, de gyerekként tanúja volt a délszláv háborúnak, majd Jugoszlávia és a későbbi Szerbia lassú talpra állásának. Mészáros Martin első színpadi tapasztalatait is ebben a közegben szerezte, a csókai művelődési házban látott több előadást, és lépett fel maga is néptáncosként, versmondóként. Szavaiból sugárzik a szülőföldje iránti szeretet, de az aggodalom is. Egyre többen hagyják el a Vajdaságot a munka és a jobb élet reményében, hogy metropoliszokban próbáljanak szerencsét. Ismerős történet?

Berettyán Sándor és Nándor

Sóos Imre nyomában – akár ez is lehetne az alcíme a balmazújvárosi Berettyán fivérekről szóló epizódnak. Az idősebb testvér, Sándor ugyanis a „gumicsizmás színész” életéről és művészetéről írta a szakdolgozatát, míg Nándornak megadatott, hogy a tragikus sorsú színészlegenda egyik kiemelkedő szerepét maga is eljátszhatta: a Nemzeti Színház *Körhinta* című előadásában Nándor alakítja Bíró Mátét. De a Berettyán testvérek számára Balmazújváros és a Hortobágy több színháztörténeti emlékhelynél: gyermekkoruk világa ez. Ahol egykoron akár Petőfi *Négyökrös szekere* is bandukolhatott, ahol mindig érdemes elcsatangolni egy kis madárlesre, ahol a Keleti-főcsatorna partján pecázás közben könnyebb a szövegtanulás is, ahol ma is szűkszavú pásztorok járják a pusztát, s ahol egy csapatban játszik a két testvér. Igaz, akkor még nem a színpadon, hanem a focipályán. Színpadra majd csak Debrecenben lépnek, ahol középiskolásként találkoznak későbbi egyetemi osztályfőnökük, mai színházi igazgatójuk ikonikus rendezéseivel: a *Mesés férfiak szárnyakkal*, a *Halotti pompa* és a *Szarvassá változott fiú* című előadásokkal.

Szabó Sebestyén László

A friss Junior Prima díjas színész valósággal beleszületett a színjátszásba. Édesanyja, Szentgyörgyi Rozi előadóművész társulatában, a Kuckó Művészanya produkcióiban kapott szerepet már gyerekként, hogy aztán felcseperedve a legendás debreceni középiskola, az Ady gimnázium

zium diákjaként lesse, ki megy be, és ki jön ki a szomszédos épületből: a Csokonai Színházból. A Szabó Sebestyén Lászlóról szóló portréból kiderül, hosszú és rögzös út vezetett odáig, míg maga is beléphetett a művészbéjára. Nehéz színigyetemi évek, embert próbáló kihívások és maga Budapest.

Barta Ágnes

„Kivágott fa törzsén állni, innen megtörténhet bármi, / a holt gyökér van is, nincs is, / szabadság is, és bilincs is” – idézi fel Szabó T. Anna *Lüktetés* című versének utolsó szakaszát Barta Ágnes. A kivágott fa törzsének képe ugyanis saját életére rímel. Az erdélyi Zilahról nyolcéviesen családjával Szolnokra költöző Barta Ágnes a *Rocco és fivérei* előadás Nadijaként is gyökereit keresi, és sokszor csak otthonalanságra talál. Ahogy az Ágnesről szóló portréban a színésznő édesanyja, Barta Nagy Ilona saját, szürreális elemekből is építkező képzőművészeti alkotásain keresztül bemutatja, hogyan keveredik képein a zilahi múlt a szolnoki jelennel. Barta Ágnes ezt az élményanyagot beépítette a roccóbeli szerepébe: „Mindenkinek van egy saját fészke a Rocco díszletében, ami vagy nagyon aprólékosan, vagy kevésbé, de be van rendezve, és én azt érzem, hogy nekem nem lehet ilyen fészke. Nadia, ez a csaj hontalan.”

Bordás Roland

Balladai arckép a keleti határ mellől, a beregi tájban megbúvó kicsiny faluból, Hetefejércséből. Bordás Roland beavattja a nézőt gyermekkorának mitológiájába, amely több forrásból táplálkozik. Történeteiből kiérzethető Fekete István *Vuk* című regényének természeti bája, a kelet-magyarországi falu nehéz, küzdelmes életének mindennapjai, az egymásra utalt közösség összetartó ereje és a családi emlékek megrendítő világa.

A hivatás évét tartó jezsuita rend felnőttképzési intézete, a Faludi Akadémia gyártásában készült sorozat a *Rocco és fivérei* budapesti premierje óta megtekinthető a Bonum TV katolikus televízió Youtube-csatornáján. Ha mobilkészüléke segítségével leolvassa ezt a QR-kódot, máris megnézheti az egyes részeket.

Innen indult rögzös színészi útjára egy sikeres versmondóversenyen felbuzdulva Bordás Roland, aki a *Rocco*-ban az ösztönlényként tobzódó Simonét alakítja. A színpadon fékevesztett dúvadot játszik, akit megrészgített a nagyváros lüktetése, gyermekora helyszínén viszont hangja megszeli, és így mutatja be valóság és emlékezés határán egyensúlyozó falubeli emlékeit: a nagyszülői házat, a határt, az erdőket, mezőket és a nagymama egykori tanyáját, amelyet már visszafoglalt a természet.

Nagy Márk

A Rocco és fivérei Irvót, azt a kemény kötésű milánói fickót alakítja, aki nagy erejű rapbetéttel kíséri az egész előadás legmeggrázóbb jelenetét. A rap, maga a műfaj nem színészi gesztus, hanem személyes vonás Márk életében, és egészen kamaszkoráig nyúlik vissza. Márk a sármelléki iskola udvarán, a régi focik helyszínén mutatja meg, hogyan is indult a rapelés. A Balaton nyugati partjához közeli, az egykori szovjet katonai reptér melletti község, Sármellék Márk számára a gyerekkort jelenti, azt a helyet, ahová a Fekete István regényéből készült, legendás tévésorozat főszereplője, Ladó Gyula Lajos, vagyis Tutajos is megérkezik. Az 1966-os filmforgatás emlékére ma tábla őrzi, de a vasúti forgalom már megszűnt – a Tüskevár mégis része a közös emlékezetnek. Nagy Márk színészi ambíciói a közeli Keszthely híres gimnáziumában, a reáliskola erősségéről is országosan ismert Vajda János középiskola falai között kezdtek kibontakozni. Nagy Márk halálával beszél tanáiról és diáktársairól, arról a sok tehetségről, fizikusokról, „matekzszenikről”, akik a mai napig biztatják és támogatják a színpadon kibontakozó egykori osztálytársukat.

ÉLETRE SZÓLÓ ÉLMÉNY

A harmincéves Országos Diákszínjátszó Egyesület a Nemzetiben ünnepelt

Három évtizedes jubileumot ünnepel idén az Országos Diákszínjátszó Egyesület. Ebből az alkalomból vendégeskedtek diákok és tanáraik a Nemzeti Színházban. Az ünnepi gálán részt vevő fiatalok nemcsak a színpadon szerepeltek, hanem egy villámcsődület keretében élőlánccal körbe is ölelték a Nemzetit.

– Az idén harmincéves szervezetet az az igény hívta életre a rendszerváltáskor, hogy az addig államilag támogatott diákszínjátszást valahogyan tovább éltesse – mondja Tóth Zoltán, az Országos Diákszínjátszó Egyesület (ODE) elnöke. – Már 1968-tól kezdve léteztek rangos országos rendezvények, és így a hagyomány is indokolta, hogy a változások éveiben ne tűnjön el egyik napról a másikra a múlt, és épüljön a jövő is. Az 1989-ben alapított egyesület egyik fő feladata, hogy szervezett keretek között szakmai háttérrel és fellépési lehetőséget adjon a diákszínjátszóknak, és segítse a tanárok munkáját is.

Az évközi munka csúcspontja az Országos Diákszínjátszó Fesztivál és az Országos Diákszínjátszó Találkozó. A kétféle elnevezés azt a kettősséget mutatja, hogy vannak olyan csoportok, amelyek elsősorban a közösségi élményért folytatják ezt a tevékenységet, és vannak, amelyek a színházi céloknak rendelik alá a közösségi munkát. Idén mintegy 1200 diákszínjátszó összesen 115 előadást készített. A jubileumra rendezett gálára a két „vonat” két-két legjobb csoportja – a nyíregyházi Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola, a budapesti Vörösmarty Gimnázium, valamint a celldömölki Soltis Lajos Színház – Eck Imre Alapfokú Művészeti Iskola és a miskolci Zrínyi Ilona Gimnázium előadása – kapott meghívást a Nemzeti Színházba.

– Változatosaké, hiszen az ODE „alá” tartoznak a drámatagozatos iskoláktól kezdve a szakkörjelleggel működő iskolai színjátszókörök, vagy az alapfokú művészeti iskolák csoportjai, emellett vannak még színháztagjaink is, amelyek diákstúdiót működtetnek – magyarázza az elnök. – Igazából ezt a sok-sok különböző szervezeti formában

színházzal foglalkozó fiatalot az hozza össze, ami ezt a művészeti ágat is lendületben tartja: a közös hit abban, ami a színpadra kerül. Az előadások színvonala persze sokféle lehet, de az országos fesztivál és a találkozó fordulóján zsűriző színházi szakemberek is gyakran elmondják nekünk: igazi színházi élményeket képesek nyújtani a diákok. Hiszek abban, hogy nem létezik megkülönböztetés, hogy egy-egy előadás, ha érvényes tartalmat hordoz, mindenki számára ugyanazt jelenti: színház.

Az elnök kiemelte azt a tényt, hogy a tavalyi 115 előadás „mögött” 115 tanár áll, akik a színházat a nevelés egyik nagyon fontos eszközeként használják. Ezért az ünnepi gála alkalmából a mozgalom alapítójáról és meghatározó személyiségeiről elnevezett Breyer Zoltán-, Bácskai Mihály- és Soltész Tibor-díjat adtak át tanároknak, rendezőknek és iskolai közösségeknek.

– Jelképes, hogy most itt lehetünk, a „nemzet színházában”, hiszen ez mutatja, hogy a mi munkánk nemcsak egy szűk közeg számára fontos, hanem az egész ország színházi kultúrája szempontjából is kiemelkedő tevékenység. A diákoknak pedig egy életre szóló élményt ad, és ha nem is lesz belőlük később színész vagy rendező, de erről biztosan fognak majd mesélni az unokáknak – fogalmazott az elnök.

– A *Tengerjáró a zöld kékségben* című darabot hoztuk el a Nemzetibe, amely az idei Országos Diákszínjátszó Találkozóra készült tizenkét éves diákokkal – mondja Lukács Ákos rendező, aki annak a miskolci Zrínyi Ilona Gimnáziumnak a tanára, ahol a színjátszás már huszonkét éves múltra nyúlik vissza. – Ír-kelta mondákból állítottuk össze a

belső útról, a hatalom és az egyén kapcsolatáról szóló történetet. Nagy jelentősége van annak, hogy itt, a Nemzetiben is felléphettünk, mert a diákok így látják, hogy volt értelme a befektetett munkának.

– Már ötödik éve, az előkészítő iskolai év óta dolgozunk együtt ezzel a csapattal, és több előadást is készítettünk – meséli Négyesi Odett Elza, a miskolci Zrínyi Ilona Gimnázium diákja. – Eleinte különböző tréningeket, gyakorlatokat csináltunk, aztán jött *Az idő falára* című darab, amely a családról, a barátságról és a szerelemről szólt. Utána Görgey Gábor *Fejek Ferdinándnak* című darabját vittük színre, aztán a most bemutatott *Tengerjáró a zöld kékségben* következett. Leginkább azért szeretem ezt a munkát, mert közösen dolgozhatok a társaimmal, és abból építhetem fel az általam játszott karaktereket, amit magam körül látok a világban.

Az előadások létrehozása, az, hogy színpadon állnak, nagyon sok haszonnal jár – fogalmaz Négyesi Odett Elza, és sorolja: megtanulunk szépen beszélni, jó kiállásra készlet, önbizalmat és határozottságot ad.

Lukács tanár úr tapasztalatai szerint a fiatalok nagyon is vevők erre a fajta csapatmunkára. – Nagy munka egy-egy előadás létrehozása, ami alázat, hit, kitartás és egymásra figyelés nélkül nem lehetséges. Volna tehát értelme az iskolai keretek között is többet használni a drámajátzást, mert az élet bármely területén hasznosak azok a készségek, amiket a fiatalok a színjátszás során elsajátítanak.

UNGVÁRI JUDIT
| fotók: Eöri Szabó Zsolt

„Színházat csinálni a legjobb dolog!”

Ezt éneklik közösen a beregszászi társulatom tagjai a *Liliomfi* című előadásban. Szigligeti Ede darabjának teátristája azért olyan kedves figura, mert szenvedélyesen szereti a színházat. Nem mérleget, nem oszt-szoroz, az örökségét is veszni hagyja, hogy a színészet nagy eszményének és kalandjának (no és persze egy szép leánynak) hódoljon. Fontos: mindkét szerelmének örök hűséget fogad.

Az említett beregszászi társulatomnak nem egy tagja diákszínjászto volt édesanyám stúdiójában, s van, aki közülük ma a Nemzeti Színházban játszik. És sokan vannak, akikből nem lett színész. De ha csak egy kis szerep megformálásának az élményével gazdagodtak is, ha tanultak valamit, ami majd az életben hasznukra válhat, megérte. Diákként és később magyartanárként személyesen is megtapasztaltam, mit jelent a közös játék, egy drámával, annak szerepeivel, jeleneteivel való foglalkozás öröme, izgalma, kalandja. A közösen alkotás sziszifuszi munkája és eufóriája.

Nagy öröm, hogy a Nemzeti Színház együttműködő partnere lehet az Országos Diákszínjátszó Egyesületnek, amely 30. évadját ünnepli 2019-ben. A Nemzeti feladatának tartja, hogy segítse a diákok színházba járását. Ezért készülnek tantermi és utazó diákelőadásaink, ezért kínálunk négy előadást ingyen diákoknak és tanáraiknak a „Nemzeti a diákokért” program keretében, ezért csatlakoztunk a Lázár Ervin Programhoz, és ezért rendezzük meg évente a középiskolás diákszínjátszók galáját, az Ádámok és Évák ünnepét is.

Gratulálok a mintegy 1200 középiskolásnak és tanáraiknak, akik a jubileumi évadban részt vettek az Országos Diákszínjátszó Egyesület programjain, fesztiváljain, találkozóin. Sok örömet, boldog pillanatot kívánok mindenkinek az elkövetkezőkben is. Hiszen tudják: „Színházat csinálni a legjobb dolog!”

VIDNYÁNSZKY ATTILA,
a Nemzeti Színház igazgatója, a 30. jubileumi évad fővédnöke

INDUL A LÁZÁR ERVIN PROGRAM

A *Körbinta* december 11-i előadásával indul a Lázár Ervin Program (LEP) a Nemzeti Színházban. Az országos kezdeményezés célja, hogy szociális helyzetű és lakóhelytől függetlenül minden általános iskolai diák (1-8. évfolyam) tanévenként egyszer térítésmentesen juthasson színházi élményhez. A Nemzeti program keretében négy produkcióra – *Egri csillagok*, *János vitéz*, *Körbinta*, *Tóth Ilonka* – várja a fiatalokat és kísérőtanárokat. A Nemzetiben az előadásokon túl színházbejárást is kérhetnek az iskolai csoportok, és a teátrum szakemberei részt vesznek a pedagógusok felkészítésében is.

NEMZETI VERSENY

Ledő Barnabás nyerte a IV. Nemzeti VERSeny szuperdöntőjét a Nemzeti Színházban. A második helyezett Elek Ágota, a harmadik Szirmai Marcell lett. Nemzeti VERSeny fordulóiban közel 200 induló vett részt az egész Kárpát-medencéből. Közülük került ki az a 25 versmondó, akik a Nemzeti Színházban mérték össze tudásukat. A Magyar Versmondók Egyesülete és a Nemzeti Színház közös rendezvényének célja a vers- és prózamondás népszerűsítése, a kulturális identitás erősítése. A november 9-10-ei szuperdöntő produkcióit Söptei Andrea és Bakos-Kiss Gábor, a Nemzeti Színház színművészei, Kiss László rendező, Lutter Imre versmondó művész, producer, valamint Szabó László kommunikációs szakember értékelték.

A NEMZETI: MAGYARBRANDS

2019-ben a Nemzeti Színház megkapta a MagyarBrands díjat. A program olyan kiváló márkákat díjaz tíz éve, amelyek a magyar szellemi munka méltó képviselői hazánkban és határainkon kívül is. Az elmúlt évek bizonyították, hogy a díj nem csak elismerés, hanem aktív segítséget is jelent a fogyasztóknak, ügyfeleknek, partnereknek. A díjban az idén olyan kulturális intézmények részesültek többek között, mint a Budapest Bábszínház, a Fonó Budai Zeneház, a Budapesti Fesztiválzenekar, a Hagyományok Háza, a Műpa és a Magyar Nemzeti Múzeum.

JOBB VELED A VILÁG

A fogyatékosággal élő emberek társadalmi beilleszkedésének fontosságára hívja fel a figyelmet a Nem Adom Fel Alapítvány kezdeményezésére, valamint a Salva Vita és a Kézénfogva Alapítvány közreműködésével létrejött „Jobb velünk a világ!” gálaest. A rendezvénynek hatodik alkalommal adott otthont a Nemzeti Színház a Fogyatékos Emberek Világnapján, december 3-án. A gálaesten adták át a Fogyatékoság-barát Munkahely, a Munka-Társ és Példakép díjakat. Az est fellépői között voltak mások mellett a Prima díjas Parafónia zenekar, a 2016-os Sztárban sztár nyertese, Barabás Lőrinc dzsessztrombitás, Fahidi-Pusztai Éva író, Florent és Justin, a 2017-es France's Got Talent tehetségkutató finalistái, Rozbora András parakajakos és a Never Give Up Gospel Kórus.

ISTEN ÉLTESSE TÖRŐCSIK MARIT

Törőcsik Marit 84. születésnapján a Nemzeti Színház képviselőjében egyik kedvenc színpadi partnere, Trill Zsolt színművész, valamint kollégái köszöntötték vele otthonában. A Nemzeti Színész és a Nemzeti Művész címmel is kitüntetett, Kossuth-nagydíjas, kétszeres Kossuth-, Jászai Mari- és Balázs Béla-díjas színművész virágcsokorral és a Nemzeti arany színű logójával díszített köntössel ajándékozták meg a színház munkatársai.

PINTÉR SZILVIA ELISMERÉSE

A Szociális munka napja alkalmából elismerésben részesítette a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Budapest Fővárosi Kirendeltsége Pintér Szilviát, a Nemzeti Színház drámapedagógusát, az ifjúsági programok felelősét. Az elismerés a hátrányos helyzetűek színházba járását támogató „A Nemzeti mindenkié” elnevezésű programban nyújtott kiemelkedő munkájának szól.

EMLÉKTÁBLÁK

Négy Nemzeti Színész, Kóti Árpád debreceni, Bitskei Tibor, Gera Zoltán és Szabó Gyula egykori budapesti otthonára került emléktábla. „A Nemzeti Színház és a MASZK Országos Színészegyesület közös törekvése, hogy ebben a felejthető korban ezeknek a csodálatos emberek emléke megmaradjon hazájukban” – fogalmazott Vidnyánszky Attila, a Nemzeti igazgatója. Az idén ősszel elindított program keretében emléktáblát állítanak a Nemzeti Színészszei elismerés viselői közül azoknak,

akik már nincsenek közöttünk. Az elkövetkezőkben Zenthe Ferenc, Kállai Ferenc és Darvas Iván emlékére készül egy-egy tábla.

SZÍNJÁTSZÓ TÁBOR

A Boldogasszony Iskolánővérek által az erdélyi Szovátán működtetett Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar januárban egy héten át vendégeskedik a Nemzeti Színházban. Az ötvenfős kórusnak Berettyán Nándor, Rubold Ödön, Tóth Augusta és Nagy Márk színművészek tartanak foglalkozásokat. A gyerekek fellépnek Berecz András *Isten bolondja* január 9-i és a *Csiksomlyói passió* január 10-i előadásában. A gyermekkar 2018 nyarán fellépett a Nemzeti Színház *Csiksomlyói passió* című előadásában a csiksomlyói nyeregben.

A ROCCO MARIBORBAN

Mariborban, a szlovén Nemzeti Színházban (Slovensko Nacionalno Gledališče – SNG) vendégszerepel a híres Visconti-film nyomán készült *Rocco és fivéréi* előadás január 8-án. Az SNG Szlovénia vezető kulturális intézménye és legnagyobb színháza, amelynek prózai, opera és balett-társulata is van. A Nemzeti maribori előadásával veszi kezdetét a két intézmény közötti együttműködés, amelynek következő állomása az SNG budapesti látogatása lesz. A szlovén társulat a MITEM-en Visconti egy másik filmjének (*Istenek alkonya – elátkozottak*) színpadi adaptációjával vesz részt. A Vidnyánszky Attila által rendezett *Rocco* nem először kel útra: a szeptemberi premiert követően a világ egyik legjelentősebb színházi eseményén, a szentpétervári Színházi Olimpián vendégszerepelt.

KIÁLLÍTÁS

dec. 30-ig

Az új Nemzeti – 1912

1908-ban véget ért egy korszak: bezárt a Nemzeti Színház 1837-ben emelt épülete, és a társulat a Népszínházban folytatta tevékenységét. 1912-ben pályázatot írtak ki az új Nemzeti Színház épületére. A tervek elkészültek, de jött az első világháború. A Magyar Nemzeti Levéltár és a Nemzeti Színház közös kiállítása – tervek, dokumentumok, fotók.

mikor? hol?

megtekinthető december 30-ig – a Nemzeti Színház 2. emeletén

Olvasson színházat!
[www.nemzetisinhaz.hu/
 magazin](http://www.nemzetisinhaz.hu/magazin)

BERECZ-EST

jan. 9.

Isten bolondja

A Shakespeare-drámák és Erdély „okosbolondjairól” mesél estjében Berecz András, aki felidézi az ötvenes években minden tiltás ellenére a piacon evangéliumi történeteket bábozó ferences szerzetes alakját is. Az előadásban vendégként közreműködik a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar.

mikor? hol?

január 9. – 19 óra • Gobbi Hilda Terem

HOBO-ESTEK

jan. 20., 28.

Önéletrajz és költészet

Hobo egyik példaképe József Attila, akinek verseit évtizedek óta mondja. Már jóval túl a 400. előadáson is friss és aktuális a Tudod, hogy nincs bocsánat című önálló est. A Halj meg és nagy lesz előadásában Hobo rejtőzködve, mégis őszintén mesél életéről – prózában és dalokon keresztül.

mikor? hol?

Halj meg és nagy lesz

január 20. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Tudod, hogy nincs bocsánat

január 28. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

SZÜCS NELLI ESTJE

jan. 14.

Fedák Sári

Ismernünk kell színjátszásunk nagyjait. És Fedák egyike volt a legnagyobbaknak. Ő volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Molnár Ferencsel rövid és viharos házasságban élt. Koholt vádak miatt 1945 után mellőzték – színpadra többé nem léphetett. Megjárta a csúcsokat és a poklokat. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

január 14. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

REJTŐ-EST

jan. 20.

Szájon lőtt tigris

„Rejtő Jenő-s, sanzonos, kalandos, légiós, fordulatos, tizennégy karátos est, zenéssel és minden bizonnyal! Eldöntöttem, hogy ez a pesti nagy-dumás srác nekem örökre a barátom. És nem csupán lehetőségem, de kötelességem is szólni a barátomról, akivel soha sem találkoztam, mégis jól ismerem” – várja Önöket: Olt Tamás.

mikor? hol?

január 20. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte a Lira könyvárúházaiban és boltjaiban.

SZARVAS JÓZSEF ESTJE

jan. 30.

Pustol a hó

A hatvanéves Szarvas József egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kisfiúval, a debreceni henteslegény-nyel és segédszínésszel, a Vigszínház, Kaposvár, a Nemzeti színészével és a viszáki Tündérkert gazdájával... Előadás a Könnyű neked, Szarvas Józsi... című életregény alapján.

mikor? hol?

január 30. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

mikor? hol?

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

január 14. – **Rocco és fivérei** (17 órától)

január 18. – **A vihar** (14 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

január 15. – **Macs kajáték**

január 21. – **Caligula helytartója**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

PIM – ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

PROGRAMOK A BAJOR GIZI MÚZEUMBAN

(1124 Budapest, Stromfeld Aurél u. 16.)

KIÁLLÍTÁS

Hősök tere – Száz született **Bessenyei Ferenc** és **Gábor Miklós**

Nyitva: szerdától vasárnapig **14 és 18 óra között** | belépő: 1200 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft

„SZÍNÉSZTÁRSALGÓ” – KAZIMIR KÁROLYRA EMLÉKEZÜNK

Beszélgetés vetítéssel, a vendég **Drahota Andrea** és a rendező egykori tanítványai

január 21. – **15 óra** | belépő: 500 Ft (Hegyvidék-kártyával: 250 Ft)

SZABADEGYETEM

Cseh Dávid dramaturg, esztéta **Zeami mester és az élet ritmusa**

(A dzso-ha-kjú elve a hagyományos japán nő-játékban) címmel tart ismertterjesztő előadást a Székely György Színházstudományi Szabad-egyetem keretében.

január 24. – **16 óra** | a belépés díjtalan!

VILLASÉTA – BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN

január 25. – **18 óra** | belépő: 2000 Ft |

regisztráció: szebenyi.agnes@oszmi.hu

PROGRAMOK AZ OSZMI-BAN

(1013 Budapest, Krisztina krt. 57.)

CSERESZNYÉSKERT

Pénzes komédia tragikus napokról: Csehov Cseresznyéskert című komédiáját a **Trojka Színházi Társulás** játssza, színpadra alkalmazta **Balassa Eszter**.

január 15. és 16. – **19 óra** | Jegyinformációk: jegy.hu és a Trojka Facebook oldalán

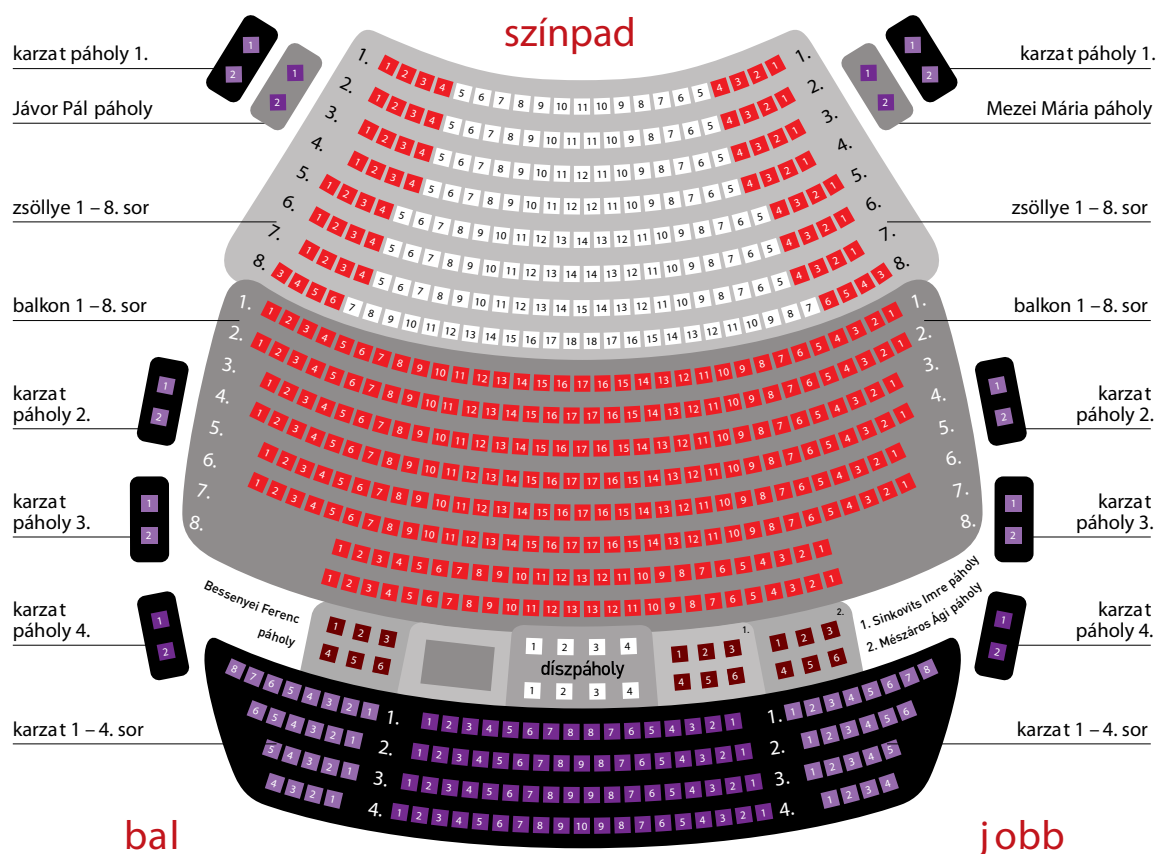
AZ APÁCA

A **Dollár Papa Gyermekei** társulat Denis Diderot kiszolgáltatottságról és megalázottságról szóló klasszikus regényének színházi előadása az OSZMI budai, patinás, klasszicista épületének kertjében látható.

január 24. és 25. – **18 óra** | jegyinformáció: Trafó

további információ: www.oszmi.hu

JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória

2. Árkategória

3. Árkategória

4. Árkategória

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY! Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ,** hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

Hétköznap 10–18 óra között (ebédidő: 13–13.20), hétvégén 14–18 óra között, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

Hétköznapokon 10 és 18 óra között.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

PEDAGÓGUSOKNAK, DIÁKOKNAK!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

A **NEMZETI A DIÁKOKÉRT** program ingyenes előadásairól információ a jegy@nemzetisinhaz.hu címen és a jegyirodában kapható.

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diák-igazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2019/20-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!

Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is!

Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra 8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra 6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra 6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra 4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

ROCCO ÉS FIVÉREI – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • William Shakespeare: **A VIHAR** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert szövegei, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Anton Csehov: **MEGGYESKERT** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ** • **ISTEN OSTORA** – Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • William Shakespeare: **SZENTIVÁNÉJI ÁLOM** • Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Euripidész: **MÉDEIA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Gabriel García Marquez: **EGY ELŐRE BEJELENTETT GYILKOSSÁG KRÓNIKÁJA** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK** • Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK HALÁLA** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR** • Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • William Shakespeare: **OTHELLO** • Iván Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve), angolul • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Weöres Sándor: **PSYCHÉ** • Földes László Hobo: **A GULAG VIRÁGAI** • Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Rejtő Jenő: **SZÁJON LÖTT TIGRIS** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendégelőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2020.április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrássy úti jegyirodában vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

HAVI MŰSOR

JANUÁR

Nagyszínpad	21	Szo	19:00
Nagyszínpad	22	V	15:00
Nagyszínpad	27	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	27	P	19:30
Nagyszínpad	28	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Szo	19:00
Nagyszínpad	29	V	18:00
Gobbi Hilda Színpad	29	V	19:00
Nagyszínpad	30	H	18:00
Gobbi Hilda Színpad	4	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	5	V	19:30
Kaszás Attila Terem	6	H	19:30
Gobbi Hilda Színpad	7	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	9	Cs	19:30
Nagyszínpad	10	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	P	19:00
Nagyszínpad	11	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	11	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	11	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	11	Szo	19:30
Nagyszínpad	12	V	15:00
Nagyszínpad	13	H	11:00
Gobbi Hilda Színpad	13	H	19:00
Kaszás Attila Terem	13	H	19:00
Nagyszínpad	14	K	18:00
Bajor Gizi Szalon	14	K	19:30
Gobbi Hilda Színpad	15	Sze	19:00

A vihar I William Shakespeare | **ráhangoló** 18 órától

A vihar I William Shakespeare

Tartuffe I Molière

Pustol a hó – Szarvas József önálló estje I Szarvas József – Bérczes László

János vitéz I Petőfi Sándor

Részegek I Ivan Viripajev

Egri csillagok I Gárdonyi Géza

Fodrásznő I Szergej Medvegyev

Egri csillagok I Gárdonyi Géza

JANUÁR

Tóték I Örkény István

A sűgő I Berettyán Nándor | **PREMIER**

A sűgő I Berettyán Nándor

Médeia I Euripidész

Médeia I Euripidész

Isten bolondja I Berecz András ének- és mesemondó estje

– a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar közreműködésével

Csíkсомlyói passió I a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar közreműködésével

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

Csíkсомlyói passió I a Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar közreműködésével

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

A sűgő I Berettyán Nándor

János vitéz I Petőfi Sándor

János vitéz I Petőfi Sándor

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov

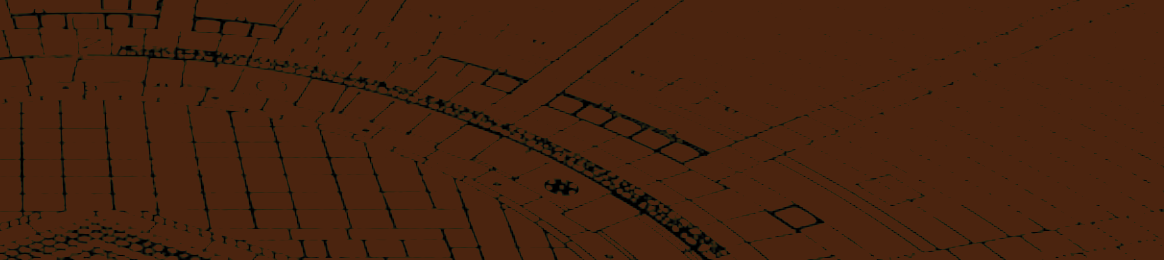
Rocco és fivérei I Luchino Visconti Rocco és fivérei című filmjének

forgatókönyve alapján | **ráhangoló** 17 órától

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Macs kajáték I Örkény István | utána **közönségtalálkozó**

Kísérőrendezvényeinkről a 52–53. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Nagyszínpad	17	P	19:00
Kaszás Attila Terem	17	P	19:30
Nagyszínpad	18	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	18	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	18	Szo	19:30
Nagyszínpad	19	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	19	V	19:00
Nagyszínpad	20	H	18:00
Kaszás Attila Terem	20	H	19:30
Bajor Gizi Szalon	20	H	19:30
Nagyszínpad	21	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	21	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	Sze	19:30
Nagyszínpad	23	Cs	18:00
Gobbi Hilda Színpad	23	Cs	19:00
Nagyszínpad	24	P	11:00
Nagyszínpad	24	P	18:00
Nagyszínpad	25	Szo	19:00
Nagyszínpad	26	V	19:00
Nagyszínpad	27	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	27	H	19:00
Nagyszínpad	28	K	19:00
Kaszás Attila Terem	28	K	19:30
Nagyszínpad	29	Sze	15:00
Gobbi Hilda Színpad	29	Sze	19:00
Nagyszínpad	30	Cs	11:00
Nagyszínpad	30	Cs	15:00
Bajor Gizi Szalon	30	Cs	19:30
Nagyszínpad	31	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	31	P	19:00

A vihar I William Shakespeare
Sára asszony I Döbrentei Sarolta
A vihar I William Shakespeare ráhangelő 14 órától
Macs kajáték I Örkény István
Sára asszony I Döbrentei Sarolta
Éden földön I Szarka Tamás
Részegek I Ivan Viripajev
Az ember tragédiája I Madách Imre műve alapján
Halj meg és nagy leszél I Földes László Hobo
Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő-est I Olt Tamás önálló estje
Az ember tragédiája I Madách Imre műve alapján
Caligula helytartója I Székely János utána közönségtalálkozó
Galilei élete I Bertolt Brecht
Egri csillagok I Gárdonyi Géza
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egri csillagok I Gárdonyi Géza
Egri csillagok I Gárdonyi Géza
Tartuffe I Molière
Isten ostora I Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján
Tóth Ilonka I Szilágyi Andor
Bánk bán I Katona József
Szentivánéji álom I William Shakespeare
Tudod, hogy nincs bocsánat I Földes László Hobo
János vitéz I Petőfi Sándor
Macs kajáték I Örkény István
János vitéz I Petőfi Sándor
János vitéz I Petőfi Sándor
Pustol a hó – Szarvas József önálló estje I Szarvas József – Bérczes László
Meggyeskert I A. P. Csehov
Egy ember az örökkévalóságnak I Robert Bolt

A Tudod, hogy nincs bocsánat, az Egri csillagok 12; Az ember tragédiája, a Fodrásznő, a Tóth Ilonka 14; a Rocco és fivérei, a Tartuffe, a Részegek, a Bánk bán, a Szentivánéji álom 16 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2019. december, VII. évfolyam, 9. szám

FÓKUSZBAN A SZÍNHÁZ ARCHAİKUS TÉRSTRUKTÚRAI ÉS ŐSI MŰFAJAI

Vjacseszlav Ivanov, a híres orosz kultúrtörténész, antropológus azt vizsgálja, hogy az ősi színházi formákban miként tükröződtek a mitológiai gondolkodásra jellemző térstruktúrák. S felteszi a kérdést: vajon a régmúlt kultúrák napjainkig megőrzött alapvonásai valóban archaizmusnak tekinthetők-e, vagy az archetípus megnyilvánulásának, melyek bizonyos kedvező feltételek mellett újból és újból megjelennek? Benkő Krisztián tanulmánya Gordon Craig bábelméletének alakulását követi nyomon 1908-ban publikált „A színész és az übermarionett” című, nevezetes írásából kiindulva. Rámutat arra, hogy Craig, a radikális színházújító gondolkodásában úgyszintén hangsúlyos szerepet játszik a bábjáték mitikus eredete, a műfaj történeti aspektusa és antropológiai szemlélete. Weöres Sándor *Holdbeli csónakosának* legújabb bemutatója kapcsán született esszéjében Szász Emese a bábok kultikus szerepét és a költőnek a keleti kultúrkörre jellemző organikus szemléletét hangsúlyozza. Írásában Pálfi Ágnes az újkori európai színpadok Don Juanját a mitikus ókori előkép, Erósz, illetve Ámor tükrebe állítja.

„Ha műalkotást akarunk létrehozni, csak olyan anyagokkal dolgozhatunk, amelyekkel teljesen biztonságosan lehet számolni. Márpedig az ember nem ilyen anyag. [...] az ember személye maga a bizonyosság rá, hogy mint *anyag* a színház számára értéktelen. A modern színházban, amelyben férfiak és nők saját testüket használják *anyagként*, minden, amit látunk, merőben esetleges. A színész testi cselekvései, arckifejezése, beszédének hangzása, mind ki vannak szolgáltatva érzelmi széljárásának. [...] az érzelem *birtokba veszi*, s kedve szerint ragadja testét ide-oda; engedelmes bábbá változtatja, ő pedig mintegy lázálomban vagy mintha elméje elborult volna, tévetegeten imbolyog.” (Gordon Craig)

„Komárom[ban] (...) ma már csak 17 ezres, magas átlagéletkorú felnőtt célközönséggel számolhatunk. (...) Sajnos [maga a város] nem mutatott rohamos fejlődést a rendszerváltás, de az EU-ba való csatlakozás éveit követően sem. Ennek az lett az eredménye, hogy munkalehetőség hiányában főleg a fiatalok hagyják el (...). A Londonban élő fiatal komáromiaknak pedig elég nehéz itt Komáromban színházat csinálni...” (Tóth Tibor)

„Weöres a szellemi-anyagi világ nyugati kultúrkörre jellemző, hierarchikus elképzelését is megkérdőjelezi a *Holdbeli csónakossal*, amikor a földi szerelmet helyezi a boldog végkifejlet középpontjába. »Ezt a darabot a saját anyaga szinte automatické építette fel. Az anyag vitt... Napon-ta 2–3 képet írtam belőle, úgy vitt a dolog, hogy tollal alig bírtam követni. Így viszi az embert saját anyagának organikusága másfelé, mint amit akart; gyakori eset. Az anyag jobban tudja, hogyan kell kialakulni neki, mint az ember, hogy hogyan alakítsa.« (Szász Emese)

A tartalomból

Bábok és automaták – Benkő Krisztián tanulmánya Gordon Craigról
• Vjacseszlav Ivanov a bal és a jobb oldal bináris oppozíciójának ősi szimbolikájáról • Hogyan lett Csehország bábos nagyhatalom?
– Balogh Géza naplójegyzetei prágai diákéveiből • A modern színházi törekvések vizuális tapasztalatai az oktatásban – Békés Rozi írása • Trianon után – Hevesi Sándor a nemzeti játékszín jövőjéről • Posztmodern drámaíró vagy spirituális drámaköltő? – Szász Emese Weöres Sándor bábesztétikájáról • Erósz alakmásai *A lakomában* – Pálfi Ágnes esszéje • „A mese feltárja valódi kilétünket” – a Teatro Malandro vendégjátéka elé • „Nem akarunk mindenkinek mindenáron megfelelni” – Tóth Tibor a Komáromi Jókai Színház elmúlt harminc évéről

„A magyar érzés teljességét csak a háború előtti Magyarország tudja megadni nekünk, s a magyar színpad jövőjét, az elszakított magyar színházakkal való igazi, szoros és termékeny kapcsolatunkat csak az biztosíthatja, ha Csonka-Magyarországon a drámairodalom nemzeti és erkölcsi irányában elmélyül, aminek a magyar történelmi dráma reneszánszában kell megnyilatkoznia. Ennek a nemzeti drámának nem Kisfaludy, hanem Katona szellemében kell fejlődnie. Nemzetinek kell lennie s nem hazafiasnak, drámainak és nem retorikainak...” (Hevesi Sándor)

„A szibériai népek medveünnepeinek résztvevői, a vadászokat jelképező férfiak, illetve a vadakat megszemélyesítő nők oppozíciós csoportjaira oszlanak: »A férfiak toppantanak a lábukkal és így kiáltanak: 'Nem mi öltünk meg titeket.' – 'Nem, nem nem' – felelik a nők. – 'Köveket gurultak le a magasból és azok öltek meg benneteket.' – 'Igen, igen, igen!' – erősítik meg a nők.« A kultikus görög buffo drámában a szent bika megölésével megvádoltak [ugyanígy] következetesen áthárítják a bűnt: a vízholdók, akik a gyilkos fegyverek tisztításához vizet hoztak, a fejsze és a kés élesítőire, a köszörűsök azokra, akik a henteshez vitték a gyilkos szerszámokat, a fejsze és a kés szállítói a hentesekre, azok pedig – a fejszére és a késre, melyeket így a rítus végén halálra ítélték és a vízbe dobtak.” (Vjacseszlav Ivanov)

Tájékoztatás a szcenárium-lapszámokhoz való hozzájárulásról:

+36 1 476 68 76

a szcenárium a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

Balett-est három részben

Wayne McGregor / Jack White III / Joby Talbot **Chroma**
Koreográfus **WAYNE MCGREGOR**

Sharon Eyal / Gai Behar / Ori Lichtik **Bedroom Folk**
Jiří Kylián / Wolfgang Amadeus Mozart **Petite Mort**
Jiří Kylián / Wolfgang Amadeus Mozart **Hat Tanc**

Bemutató **2020. FEBRUÁR 15., EIFFEL MŰHELYHÁZ**
További előadások **2020. FEBRUÁR 18., 19., 20., 21., 23., EIFFEL MŰHELYHÁZ**

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Jelenet a Tartuffe című előadásból – Szűcs Nelli, Berettyán Sándor, Barta Ágnes | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER: Berettyán Nándor: **A sűgő**

JANUÁRI ELŐADÁSOK: Örkény: **Tóték** I Euripidész: **Médeia** I Berecz: **Isten bolondja** I Csíksomlyói **passió** I Long – Singer – Borgeson: **Shakespeare összes rövidítve (SÖR)** I Petőfi: **János vitéz** I

Goldoni: **Házasság Palermóban** I Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján: **Rocco és fivérei** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Örkény: **Macskajáték** I Shakespeare: **A vihar** I

Döbrentei: **Sára asszony** I Örkény: **Macskajáték** I Szarka: **Éden földön** I Viripajev: **Részegek** I

Madách: **Az ember tragédiája** I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Olt Tamás önálló estje: **Szájon lőtt tigris** I

Székely: **Caligula helytarója** I Brecht: **Galilei élete** I Gárdonyi: **Egri csillagok** I Medvegyev: **Fodrásznő** I

Molière: **Tartuffe** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Szilágyi: **Tóth Ilonka** I Katona: **Bánk bán** I

Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Szarvas József önálló estje: **Pustol a hó** I

Csehov: **Meggyeskert** I Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak**